

1931
12

3

1931 Cat.
121 -

GORDAN MS 145
BMC MS 40

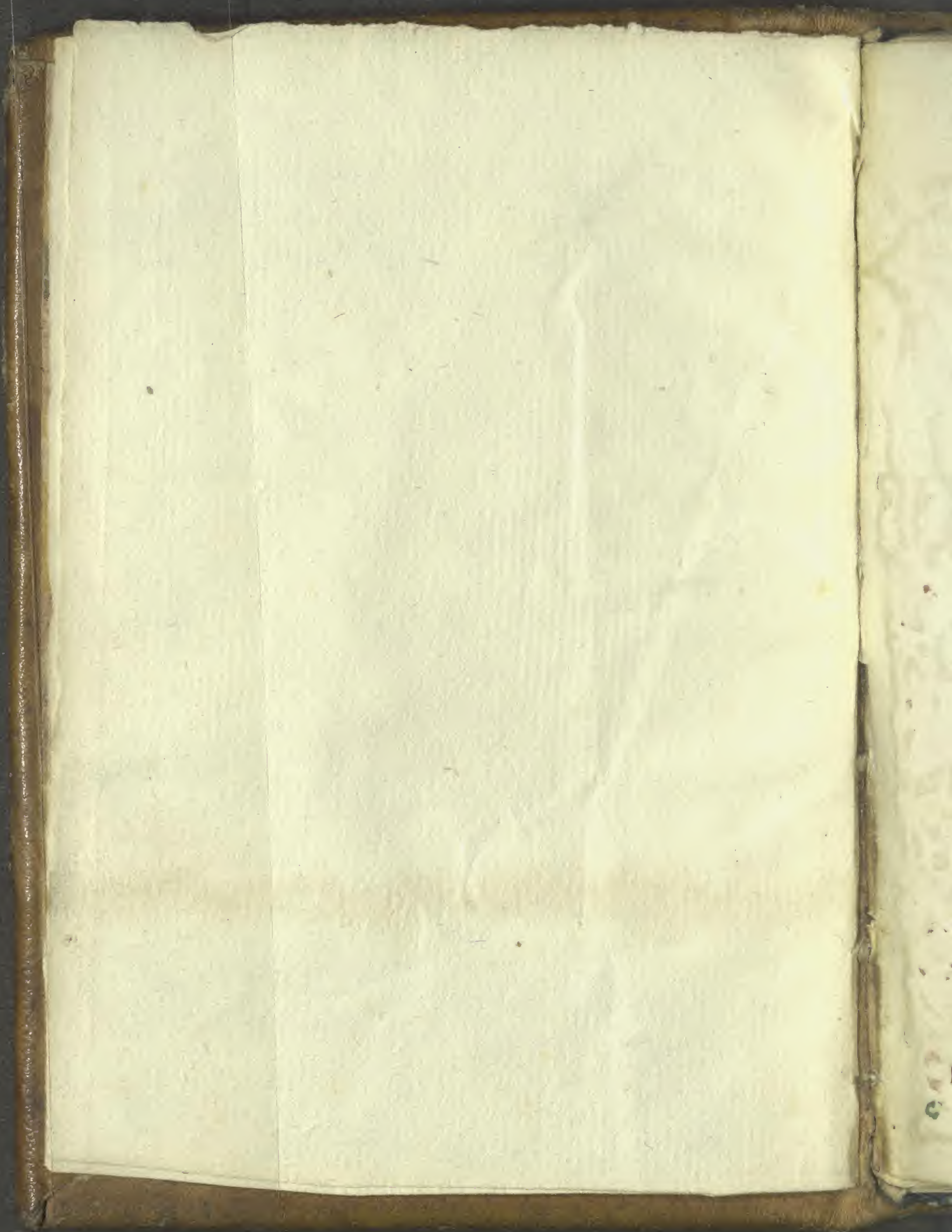
349 154

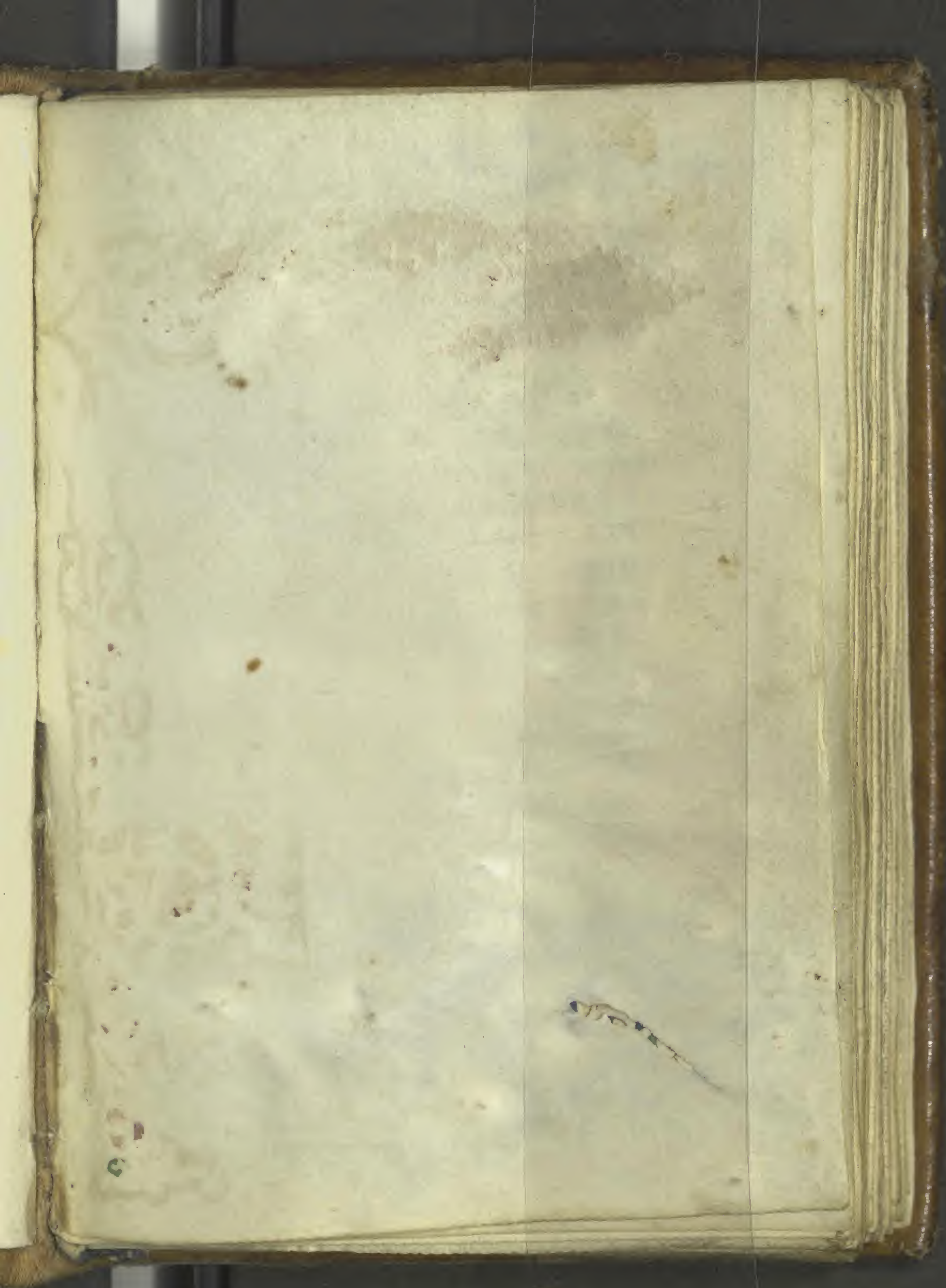
mbt-/-
akfakf-/-

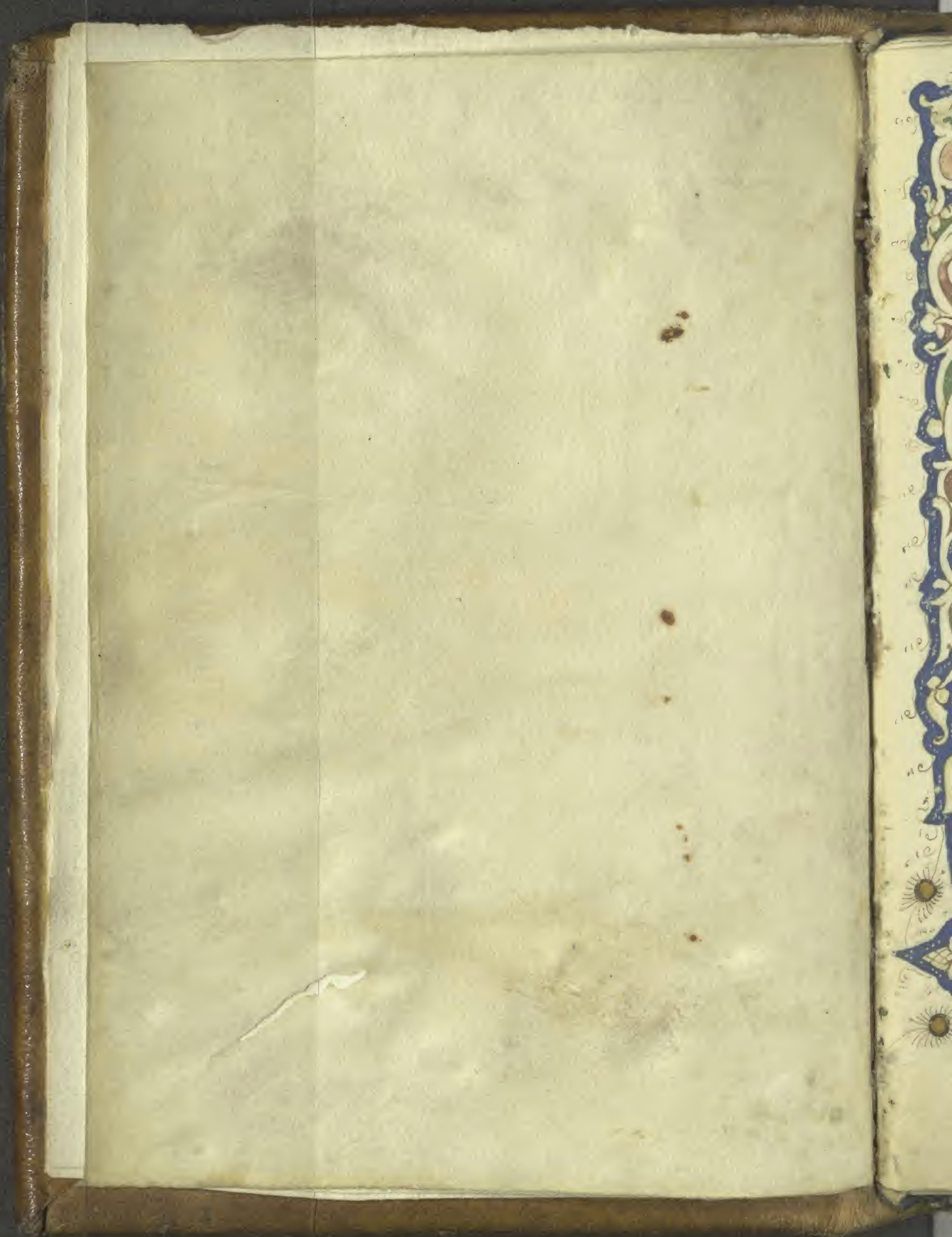
Pogin Gratio

2

1871

ORATIO POGGII FLORENTINI
FACTA IN LAUDEM ILLV-
STRISSIMAE EXCELLEN-
TISSIMAE REIP. VENETOR

INGVIAREM
REIP. VENETOR
IN OMNI VIRTU-
TVM GENERE +
PRESTANTIAM

QVIBVS POSSEM LAVDIB-
us prosequi cupientem, tu
plurime ad hanc diem ascri-
bendi studio atq; ab rebus do-
mesticis occupationes ab ea
cura auerterunt, tum timor
quidam ne posse rerum di-
gnitati parem dicendi facun-
diam prestare. Nunc uero ma-
iori fretus ocio, et simul ani-

mo uersans, fortes a fortuna
adiuari solitos, quod antea
mente conceperam explicare
litteris decreui: ut et tam
preclara ciuitas meritis a no-
bis laudibus celebretur: et re-
lique ad imitandas tam bene-
memorate rei. p. institutiones
ex illarum memoria et laude
incitentur. Nam siqua fuit usq[ue]
ullo unq[ue] tempore res. p. laude
et gloria digna, siqua unq[ue] iu-
sticie precepta coluit, siqua
bonis uis moribus grauitate
ac dignitate tum in priua-
tis tum in publicis negocijs ne-
gocijs seruauit, siqua extitit
in qua communis utilitas, pri-
uato comode sit prelata, hec
est una profecto que omnium

que sunt / que fuerunt / que-
ue sint future merito gloriaz
antecellat. Varie sunt politi-
arum species prout Aristo-
teli placet: quarum duas pre-
fert ceteris / regnum scilicet
et aristocratiam / quam nostri
optimatum appellant. et eaz
Cicero in libris de legibus opti-
mam esse ait quam uiri opti-
mi ut ei placet gubernant /
laudi et glorie seruientes
conseruatores patrie et reip.
amatores. Talem profecto +
nunq̃ nisi apud Venetos fu-
isse uerissime affirmari
apud quos soli optimates ciui-
tatem regunt obtemperan-
tes legibus intentiqz omnes
ad publici status utilitatem.

omni rei priuata cura post
habita. Hanc aristocratiam
nusquam uidit neque fuisse legit
Aristoteles. Nam si eam uis-
piam inspicere potuisset, in
qua princeps tanquam caput reli-
quis dignitate preest, Legi-
bus et ipse parens, optimates
deinde tanquam membra
capiti herentia, iustitiam
ueluti certum aurigam in age-
dis sequuntur, hanc procul
dubio ceteris omnibus pretulisset.
Nam in ea tanquam regis imagi-
nez et optimates deinceps u-
no animo, et una uoce, in unam
eandem conspirantes senten-
tiam conspexisset. regnumque
et aristocratiam in eadem re publica
contineri ex quo necesse est eam

optimam om̄ium rem. p. arbi-
traremur. Ipse met fatetur
Aristoteles satius esse a multis
bonis q̄ ab uno regi. itaq; tanto
uidetur esse satius regnum
ab optimatum re. p. superari
quanto maior/ amplior/ copio-
sior, uberior est/ et usu me-
lior/ multorum q̄ unius uirtus.
quantoq; magis diffunduntur
inter mortales/ plurium be-
neficia q̄ unius/ pluraq; cōmo-
da importat sēcum multorum
q̄ singularis uiri probitas et
sapientia. Hec et Iampridy in
uita Alexandri seueri est sen-
tentia. ait enim. Notum est
illud pietati tuę quod in Ma-
rio maximo legisti meliorem
esse rem. p. et prope tutiorē

in qua princeps malus est,
ea in qua amici principis mali:
siquidem unus malus potest
a pluribus bonis corrigi: mul-
ti autem mali non possunt
ab uno quis bono ul^a ratione
superari. Qualis ergo ea res
est dicenda que bono principi
addit optimos consultores et
multorum uirtutem in una
contrahit uoluntatem: bea-
tissima profecto atque omnium
prestantissima estimanda
est: et quam nusquam Aristote-
les nouit. Platonemque ex-
stimo si hanc egregiam regi-
de ciuitatis formam per-
spicere potuisset, nullam
aliam in sui operis exemplar
fuisse positurum optimum

enim statum rei. p. querebat:
cuius fundamentum iustitia
designauit. ea cum premio
contineatur et pena ut boni
uiri uirtutis premio ad lau-
dem incitentur, mali uero
proposito facinorum supplicio
a maleficijs deterreantur,
necesse est hanc illam esse
quam phy quesiuerunt.
quorum preceptis ea res. p.
est constituta in qua iustitia
dominetur omnibus. p. quaz
boni honorentur pro meritis:
reprobi debita animaduersione
afficiantur. Verum
ut aliorum comparatione
magis elucescat huius rei. p.
in Administranda iustitia
uirtus, priscorum ueteres

politias et eorum mores considerare
mus. Laudantur maxime Lace-
demonij qui septingentos fer-
me. ut aiunt. annos unicus legi-
bus et nunquam mutatis moribus
uixisse perhibentur. At in
eis uaria semper regendi conditio,
et nunquam diutius in eodem
statu permanens ciuitas et
nunc regibus nunc tyrannis su-
bdita, nunc uarijs lacerata facti-
onibus, nunc intestinis discor-
dijs quassata, plane ostendit non
beatam sed infelicissimam, non
quietam sed turbulentam, non
publicis commodis sed priuatis
odijs deditam fuisse: et tandem
post multas clades Romanorum
subijt seruitutem. Athenien-
sium ciuitas quali re. p. usa

fuerit: græcæ testantur hy-
storiæ: plebis iudiciū de
singulis rebus erat. quodq; li-
to plebis fiebat, ratum firm-
umq; hēbatur. Huius decretis
concitato multitudinis impe-
tu optimi prestantissimq; iu-
ri urbe eiciebantur. Cives
egregij plebis iudicio capite
damnabantur, summi impe-
ratores aut extorres patria
exilio aut carcere multa-
bantur, nunc regibus serui-
ens: nunc tyrannorum cru-
delitati: nunc agitata plebis
temeritate. Ingratissima
profecto ciuitas quæ suos &
bellorum duces pro rerum
bene gestarum mercede
uarijs affecit calamitatibus:

semper aut domesticis seditionibus aut externis bellis excitata improbi prefererantur bonis: mali ad rei. p. munera arcessebantur. Itaque cito eorum libertas perijt. Thebanorum ciuitas simili perniciē defecit. nunc potentioribus ciuibus / nunc tyrannus obtemperans nunc domesticas factionibus uexata: ut non rem. p. in ea sed contentionum temeritatem dicas fuisse. Magna Carthaginiensium ac prepotentem rem. p. ferunt. ut quā annos ferme quadraginta cum populo Romano de imperio certarit. At legimus quā uarie, quā crudeliter, quā barbarē, quā truculenter fuerit admini-

strata. suos certe Imperatores
excellentissimos uiros aut
crudelissima morte affecit aut
proscripsit: ut potius supba
atq; impotēs tyrannis sit q̄ res-
p. nominanda. Maxima
omnium quę unq̄ fuerunt,
Romana res. p. fuit summisq;
laudibus celebrata. eloquentia
et dicendi copia uel uicit, uel
equauit, omnes. uirtute belli-
ca superauit. multi in ea in om̄i
laudis genere uiri optimi prę-
clarissimiq; floruerunt. Sed
quis nescit quot quantiq;
in ea ciuitate ab ipso liberta-
tis initio noui motus: quante
rerum uarietates, quanti tur-
bines, quante dissensiones,
discordia, seditiones, immobili

populo uiguerunt. quot quanta-
q; patrie et plebis certamina
sunt excitata: quae patrum
et consulum cum tribunis ple-
bis concertationes. ~ discidia:
odia: bella plusq; ciuilia: furti:
rapinas: proscriptiones ciuium:
optimorum uiuorum exilia,
ceterum tanq; tempestuosum
mare continuus fluctibus agita-
retur. Non recenseo Consulū
Praetorum ceterorumq; magi-
stratum spolia, sacrilegia, stu-
pra, caedes, urbium desolationes
militum libidinem et auaritiam.
Pretermitto proximam in sudi-
tos tyrannidem, nefaria sce-
lera in prouincijs maiorum
infanda libidine patrata.
Cicero ipse testatur plures socio-

rum ciuitates hybernis militū
q̄ eorum armis hostium urbes
fuisse deletas. Taceo uarias cō-
iurationes cōtra rem. p. excita-
tas et orbem terrarū Roma-
norum auaritię concessum.
Quid referam Verres, Clodios,
Catilinas in prouinciis et
urbis perniciem procreatos.
Illud uerissime uideor posse
dicere multis seculis non rem-
p. sed nefarium latrocinium
seuissimamq; tyrannidem
appellari potuisse. cum neq; le-
ges neq; mores et instituta
maiorum neq; iudicia uale-
rent. sed uis, ferrum, cedes in
foro et deorum templis tribu-
norum conspiratione uersaret.
Iste Cicero queritur nullam

esse rem. p. nulla iudicia. nu-
llum senatum, sed Pompey
nutu omnia in contrarium
agi. fuit apud priscos Rom-
anos aliquando tempus. quo
res. p. dici mereretur: sed
tunc q; plebis secessio Decy-
urum libido, Coriolani Ca-
miliq; exilia recenseri po-
ssunt. At uero uenetoru
res. p. longe a superiorum
consuetudine remota omib;
ijs caruit uitis ac flagitijs
quibus ceterae ciuitates et
res. p. conciderunt. Nulle
inter ipos in administranda
re. p. discordie, nulla dissen-
sio: nulle ciuium contentio-
nes: nulle factiones: nulle
simultates: nulla aperta

odia: idem sentiunt singuli
unoq; omēs animo ad rei. p.
salutem concurrunt: ad hanc
mentem dirigunt in ea tue-
da totis uiribus incumbunt:
id querunt id appetunt:
ut eorum res. p. sit beatissima.
Hoc quā arduum in tanta ci-
uitate existimetur. nequa-
q; tñ cuiuspiam mirum debet
uideri si modum regende
urbis recognoscant. Sunt
enim familie perantique
ac nobiles per multē in quib⁹
rei. p. gubernatio continetur;
nulli plebeo aditus aut locus
datur ad munia ciuitatis.
solt nobilitati et ex ea uiris
prestantioribus publica de-
mandantur officia: quo fit

ut singuli uelut unius eius-
demq; corporis membra ad
illius salutem ac ualitudi-
nem unica uoluntate concu-
rrant: et tanq; propriam
matrem sibi fouendam
ac nutriendam putent.
Merito igitur hanc rem. p.
ceteris longo interuallo ui-
rtute anteire putandum
est cuius rei uel maximum
id est argumentum qd ultra septi-
ngentesimum annum quod
nulla alia in re. p. contigit
eisdem Duce Magistratibus
legibus, institutis, moribus,
ad hanc diem perseuerauit.
Sed in tam ample tam magni-
fice ciuitatis laudibus primū
quod multum existimo ad la-

laudem et

laudem et gloriam urbis con-
ferre, situs eius occurrit, de q-
bus dicendum esse uideatur.
Edificata est eo loci ciuitas ut
quæ nullis cincta moenibus
nullis propugnaculis munita
tamen sit omnium tutissima,
nullas machinas, nulla inst-
rumenta bellica expauescat,
nullos subitos impetus, nullos
improvisos incursus hostium
reformidet. mari undequaq;
cincta externo uacat metu.
Nam et ab continenti quæque di-
stat miliaribus, quibus ueluti
fossa aggere circumdata nau-
gant, ut nihil sit ab ea parte
extimescendum, et unico tm̄
ornata est portu, quo maiori-
bus nauibus si sint onuste nō

datur accessus, et triremib⁹.
q³ nauigis omem hostilem
classem paruo labore aditu
arceat queat. Nam reliqs
in locis stagnantes et ueluti
palustres aque haud mag-
nis sunt nauibus perue-
l ta nullos equitum excursio-
nes, nulle sunt hostiles cla-
sses pertimescende. Murus
est preterea ex congestis la-
pidibus latissimus .xx. mili-
um passuum, defixis inpen-
tibus palis stabilis, qui cum
maris fluentis arceat a ciui-
tate et loca stagnantia red-
dat tranquilliora. Quod ue-
ro mirabile est dictu et ciui-
tati precipuum decus pre-
bet atq³ ornamentum naua-

lia existunt amplissima ac
magnifico apparatu, quibus
cetera orbis longe sunt post-
ponenda ad quorum conser-
uationem certa sunt uecti-
galia instituta. In ijs ampli-
us centum triremes ociose
suis armamentis paratę,
ut de his que in usu sunt
mercature sileatur, et one-
rarię naues pmulte: ut in-
fra mensem si opus sit, centū
quinguenta maiorum nauū-
um paratam classem atq; in-
structam educere extra por-
tum queant. Nam reliquarū
minorum infinita pene est
multitudo. maximus est enī
numerus earum que ad ue-
hendū usui necessaria sunt.

accommodata. Omnia quippe
ad uictum oportuna tante
urbi aliunde mari abunde de-
feruntur: ut semper ibi sit rerum
omnium copia neque ulla inopia
timeatur. Pulcherrimum
prebent spectaculum naues
per multas aut uenientes aut
abeuntes, tum quae ad propri-
ora pergunt loca, tum quae in
pontum et meotidas nauigant
paludes ceterosque infidelium
portus, tumque quae hyspaniam,
Galliam, Britanniam, et Nori-
nos petant mercaturae gratia.
Hae omnes uariis rebus onera-
tae cum redeunt maximus
spectaculum urbi prebent.
Inde ad mediterranea loca ad
alias regiones, alias prouincias

curribus omnis mercatura de-
fertur. Quid referam pulch-
errimas domos, magnifica pa-
latia, templa magno sumptu
edificata plateas et publica lo-
ca, ac ciuitatem uarijs artifi-
cibus referendam. Quid retin-
eam adolescentum modestiam
auctoritatem senum, gra-
uitatem uirorum, senatus
dignitatem, quem uerissi-
me ex regibus ut olim Gy-
neas de Romanis dixit ui-
detur constare, quid ciui-
um omnium dignitatem
quandam pre se ferentium
ornatum. quid uariam mu-
damque suppellectilem in cuius
ornamentum plurimam
impendunt curam. Adde

quod urbs omnis tum stratis,
uijs, tum canalibus est prae-
que magna est et haud
parui commoditas faciendi.
singula enim quae ad uict-
um spectant domum usque na-
uiculis deferuntur. In quo
uero plurimum extollendi
sunt. Amplitudo est decorque
ecclesiarum quas uarijs re-
bus exornant ad cultum re-
ligionis. Sed haec cum multis
alijs communia existunt. in
quo uero ceteros excedunt
opulentia est et Thesaurus
templi sancti Marti: quod
quidem ipsum est ornatissi-
mum et aspectu mirabile.
magna uis est auri atque ar-
genti, margaritarumque et

eorum quos lapides uulgus
appellat pretiosos: quos et ex-
quisitos et plurimi pretij
affirmant. Quoniam uero
ordine et ratione singula
reguntur et perficiuntur, que
mihi secundo loco proposui
dicenda, ordo ipse magistra-
tum quibus commissa est
rei. p. gubernande cura ab
ipius urbis initio institutus
paucis retensebo. Duce in
in urbis principio sibi crea-
runt ciues, qui tanquam caput
preesset omnibus ac publi-
ce consulere utilitati:
et ipse legibus subditus: ut
cum sit superior dignitate
legibus obtemperandis par
reliquis existant. neque enim

si deliquerit penam subter-
fugit, sed a magistratu pu-
nitur ex legū institutis. Hūc
soli nulla est potestas conce-
ssa, ita prę est ceteris ut ni-
hil solūms possit decernere
qd ad rem. p. pertineat. nō
litteras scribere, non rese-
rare allatas, non audire
quę q̃, non respondere nisi
de uoluntate sex uirorum.
quorum cōsilio herere debz.
horum suprema potestas est
et legibus subdita. Hic eli-
gitur suffragio senatus ei-
demq; iudicio si quandoq;
fuerit amouetur. sed fer-
me omēs in ea dignitate
moriuntur. iudicio tamen
sub est si quid cōmiserit qd

grauiori egeat censura. ut
autem constant, quantum
instita sit mentibus singulorum
equi bonique cultus, quanta
modestia duces uixerint:
nemo dicitur in tot seculorum
curriculis ad tyrannidem
aspicisse: preter unum qui
et temeritati sue poenas de-
quid hercle mirandum uidetur,
cum tam potens morbus sit in
hominibus ambitio tanta cu-
piditas dominandi, sed patrie
caritas omnes apud eos exuperat
animi passionem, omnes expul-
lit in sanas cupiditates.
Sciunt preterea se legum
custodes esse non dominos:
Sciunt curam repende civi-
tatis una cum reliquis non

imperium de mandatum
d preceptue maxima laude
extollendum, qd eorum
firmas leges sunt stabiles longe ue
que quoad rei publicae ferat
neq; pro uoluntate cuiusq;
abrogantur. neq; uariant
in diem sed perpetua sanc
tione custodiuntur. Sunt
preter hos quos recensui
decem uiri in a munere
ex primarijs ciuitatis. qui
bus fontes scelestosq; ex
quauius causa pro qualitate
facinorum puniendi pro
scribendiq; potestas est
tributa. a quorum senten
tia nulla datur prouocatio
neq; qd egerint retracta
re fas est. Iuri reddendo

suus est magistratus: a quo
aguntur ciuium ac pere-
grinorum cause, non libe-
llis tabellionum, no uiris-
consultorum callida inter-
petratione, sed equitate,
modestia, ratione, in quibus
paruatim impensa: tum
iactura temporis consumit.
Neq; uero in iure reddendo
aut iustitia quouismodo ad-
ministranda, ullo externo
utuntur ministro sed ipmet
ex ordine magistratuum
ius dicunt, ea moderatione
ut aut nulle aut rare que-
rele ex eorum iudicijs fiant.
Adduntur his templi sancti
marci ut appellant precu-
ratores, uiri electi ex omib;

dignitate et auctoritate gra-
ues, quorum munus est tue-
ri thesaurum sancti Martini tem-
pli dispensare. In pio usus, quod
superest ab illius religionis cultu
et ornatu. Sunt quoque officiales ut
dicunt noctis quibus cura im-
minet minora delicta pro eorum
qualitate castigandi, et ea pre-
sertim que nocturno tempore
committuntur. Est preterea
minor senatus ducentorum
hominum institutus, quem vocant
rogatos, in quem omnes conueni-
unt quos supra retuli magistra-
tus. In hoc conuentu dux pre-
est excellentiori sedens loco, postque
eum reliqui seduntur pro sin-
gulorum dignitate. Ibi que ad
statum ciuitatis que ue ad

bellum aut pacem pertinent,
discussis sententijs decernuntur.
Adicitur cum causa postulat alter
senatus numeri amplioris, cū
singulis nobilibus modo uigesi-
mum excedant annum datur
interesse. Horum suffragijs
singuli creantur pretores: ceteri-
q; officiales quibus exteriores
provinciae, ciuitates, oppida, re-
genda impartuntur. aut ali-
quod imponitur speciale munus.
Est omnibus huius ceteris quibus
id sorte contigit quos uelint
pro arbitrio eligendi nominā-
diq; libera facultas: qui ex no-
minatis per senatus suffragium
eligitur, dat certam ut leges
iubent mercedem ei qui se no-
minauit: qua ex re duo uirtutis

prema oriuntur. Primum eius
qui dignum magistratu uirum
nominat tum uero nominati
si fuerit designatus. Ita uir-
tutis contentio est atque emulatio
inter ciues non odij aut temeritatis.
Quilibet enim nititur ut talis
euadat moribus ad hominum
famam et opinionem, ut suffra-
gijs ceteris antecellat, ea neque
precibus impendunt neque am-
bitione, quo fit ut optimo cuique
aditus pateat ad dignitates.
Singuli enim laudem sibi pe-
perisse putant si talem nomi-
narint qui dignus ea dignitate
senatus iudicio existimetur.
Memini quosdam magna poena
multatos qui in reddendis
suffragijs pro amico intercessi-

se. precibus dicebantur.
Volunt enim liberas esse ho-
minum uoluntates in rebus
publicis non pretio aut premio
emptis tunc aut precibus emptas.
Quia pro raro deputant ad impe-
randum alios nisi quorum
uirtutem cognitam et perspectam
habent. quod si qui in subditos
aut auarius aut crudelius quam
lege liceat se gerant se uere-
puniunt. Audiuntur enim
oppressorum querere et ab in-
iurijs uindictantur. Ideo man-
continent ab iniurijs puras
et tantum agunt quantum
leges sinant quas omnes spec-
tant ad iustitiam cultum. Hoc
uiuendi instituto, his moribus,
hoc ordine, nullo unquam tempore

^{ea}
postq̃ cepit intēmissio, adeo iu-
ste sancteq; gubernatur ciuitas
adeo equa omnibus in suo gra-
du potestas adeo par iuris ho-
norumq; distributio ut nō hu-
manis consilijs sed diuino quo-
dam nutu non terrena sed ali-
qua celestia monarchia tanta
ciuitas, tam concordī ciuium
uoluntate regi et conseruari
uideatur. Id enim cogitant,
id querunt, ad id attendunt
singuli quod arbitrantur rei p.
profuturum. Quod si quando
ut accidit cum aut de pace aut
de bello agendum est uarie fue-
rint ciuium sententię et inter
se diuersę qđ maior pars de-
creuerit id reliqui comprobāt
et secuntur. Opinionemq; suā

et si secus

et si secus si senserint in alte-
rius sententiam traducunt.
nulla perstat uoluntatum ob-
stinatio, nullum odium, nulla
simultas rem. p. labefactat. fa-
cile se iuncti in sua sententia patiunt.
ita diuersitas opinionum in con-
cordiam redacta, nulla pactione
aut conspiratione ciuium re-
tractatur. hoc pacto unam om-
nium mentem, unam uolunta-
tem, unum animum, unicum
consilium dicere extitisse.

Nulla domus priuata in qua sit pa-
ter familias non insulsus, nulli
fratres, nulli affines, tam comuni-
cium tam concordi animo pri-
uatum commodum querunt, qua-
to ueneti sue urbis statum et
dignitatem. nemo de sua rem

consulendo cogitat, sed comunē
ante oculos propositam intuet.
Id uō precipue summa laus du-
cenda: liqui pro commissio maleficio
sint damnandi & uestigio si fue-
rint comprehensi, scelerum
penas luunt: nulla datur in-
cessio, nulla remissio, nullum
refugium, nullius inter-
uentu cursus iusticie impedit.
Rarissime reuocantur exules
nisi exacta poena. et cum
sint seueri iusticie exactores:
tū ea est admirabilis ciuū
prudencia. Nam si quis suome-
rito rei. p. muneribus priuet,
aut ex urbe eiciatur: aut pu-
nietur capite, eius soliusq
deliquerit poena contenti
ceteros eiusdem stirpis siue

domus aut filios aut cognatos
ut innoxios firmit. eligi ad
magistratus. adesse consilijs.
uehite in senatum. rei. p. mu-
nera exercere. Relegatur
per sepe pater priorem in
urbe statum locumq; filio co-
seruante. ut secundum pro-
phetica sententiam anima
que peccauerit ipa moriat.
Neq; uo licet cuiq; alterius
exprobare errata aut uer-
bis insectari si quis quid de-
liquerit ne detur occasio ad
uirgia uel odia inter ciues
ferenda. fidem datam colut
sanctissime inq; promissis p-
stant turpissimum ducentes
fidem in perfidiam uerti.
Vna uero est et ea exquisita

uirtus in qua ceteris antecel-
lant, taciturnitas uidelicet
eorum que in senatu tractant.
Sunt eorum consilia secretissi-
ma cum de statu agitur ciui-
tatis. Tanto enim silentio eorum
decreta teguntur ut tum deni-
que appareat cum executio fiat
rerum quas antea decreuerunt.
Octo fere mensibus est in sena-
tu de tollendo Duce belli Car-
miniola agitatum, id nunquam
scitum est priusquam is captus er-
roris penas dedit. Quid loquar
de moribus honestissimis
quos omnis ætas integros seruat
atque incorruptos. Verborum
honestas uixit maxima, nul-
le dicaces contumeliæ, nulla
turpia conuicia, nulla uerborum

obscenitas nulle odiose inco-
lloquendo concertationes. ho-
nestas oris et corporis hētur
inprytio / nullis inuicem con-
tumelijs agitantur. Decorū
illud inter eos uiget / a Cicero-
ne maxime laudatum. Sene-
ctuti uō magna adhibetur re-
uerentia / Lacedæmoniorum
more qui est apud eos optim⁹ /
ut Seniores honore precedant /
ut ijs dignior tribuatur locus
qui etate antecesserit. Adolo-
scentes optima uite institutio-
ne erudiunt⁹. Ita ut a primis
annis educati ut ad modestiā
et honestatem procreati esse
uideant⁹. Nullus ludus^{et} con-
ceditur etati pręter q̄ litte-
rarum aut priuatoru negotioꝝ

curam / superiores etate reue-
rentur precipue / cedentes
maioribus et uite quandam
gravitatem pre se ferentes.
Hoc in euntis etatis ordine ex
bene acta adolescentia melio-
res emergunt uiri optimi mo-
destiq; euadunt senes. Nulla
est enim difficultas, nullus
labor uirtutem colere ei qui
sit a teneris annis ad honesti
uiam traductus. multum co-
ferre scribit Aristoteles ad
reliquum uite cursum qua
eruditione, quibus moribus
fuerit adolescentie iter insti-
tutum. Raro enim prior etas
malis imbuta moribus, ma-
lus enutrita artibus in uiru
bonum aut probum ciuem

euadere consuevit. Iam uero
nostra religio quanta apud
eos uigeat, quanto colatur
honore, ornatus templorum
ostendit ecclesiarum cultus,
religiosorum loca sunt per-
multa ad quae ciues adeunt,
orandi causa gratia plurima
in usum distribuentes. pieta-
tem maxime colunt eamque
precipue adhibent in conser-
uandis ciuibus, si qui a for-
tuna asperius iactati rem
suam amiserint quos non
deprimunt, aut in carcerem
trudunt ut pluribus in locis
consuevit, sed subleuant ac
substantant hortanturque
ad spem fortune melioris.
Minui enim uires ciuitatis

pauperum

putant si deferatur a ciuibus
aliqua tempestate fortuita
calamitosus. Mirum est etia
cernere quanta cura atq; di-
ligentia alliciant plebem ad ha-
bitandum in urbe q̄uarijs ex-
ercitijs nutriunt ac prouident
rei frumentarie ne quid po-
pularibus desit quominus in
ciuitate esse comode possint.
nullo tributo uexantur tenui-
ores, nulla iniuria afficiunt
aut calamitate: quibus reb
ciuitas est semper populosi-
ssima. Quod uo^o ciuium summ-
um concordie uinculum, etia
urbis conseruatio, est tributi
conferendi diligens equa et
modesta ratio. cum non ex li-
bidi ne aut arbitrio potentio

potentiorum sed pro modo fa-
cultatum ex censu optimates
omnes tributa cōferant. ys enī
solis sunt ciuitatis onera sube-
unda quę quo plures eo uident^r ferūt
esse singulis leuiora. Illud enī
pondus facilius fertur ad quod
omnes equis uiribus incumbūt.
| taq; siue terra siue mari be-
llum sit gerendum in promptu
sunt pecunię neq; earum in-
opia ulla bene administrāte
rei occasio tardius q̃ utilitas
postulat differtur: qua in di-
tributione sumptuum non
solum italię sed omnes orbis
nationibus excellunt. Mo-
rem siquidem Romanorum
priscorum census fit et ciui-
um et eorum omnium fortu-

alter dicitur
belli tempore

narum qui mos nunquam inter-
missus salutem continet civi-
tatis. Non enim unus exina-
nitus prout alibi fieri vi-
demus sed equa omnium
tanquam unius patriponij fit
iactura. Ea res in decernen-
dis bellis summam adhibent
diligentiam consultant enim
sepius quam decernunt. Suntque
ad deliberandum impensa-
rum metu tardiores. Pre-
cipua vero venetorum est
laus quod superum mare
tutum a piratis prestant
neque sinunt siqui ciues a
maritimis predonibus spoli-
entur id facinus inultum
esse sed armata classe per-
secuntur illos quocumque iue-

rint quoad capti p̄na affi-
ciantur p̄ uel rapta restitu-
antur. Neq̄ uō maior imi-
net eius cura predones et
pyratas p̄sequendi q̄ cōtinēdi in
officio ciues et insonites ani-
maduertendi. filium pater;
patrem filius dum est in ma-
gistratu pro errati qualita-
te castigat. non intercessio-
ni, non precibus, non ami-
citie locus deprecandi ē illis.
L. eges dominantur. quas nemo
quas nemo transgreditur, ne-
mo soluit legibus aut in suū
sensem interpētrat. Si quis
erarium expilarit aut cō-
munes fortunas exhaurit
aut quicq̄ occulte subripit
ex publico aut in priuata rez.

rem fraude aliqua conuerterit e uestigio damnatus acri
pena afficitur. Id uero magno
dedecore est quod annis singulis
ad perpetuam ignominiam
publice in senatu retententur
eorum nomina, ut tantae
infamiae nota et terri a male-
ficio deterreantur. His Du-
ce magistratibus, legibus, mori-
bus, institutis, et regendi
norma ultra septingentos
annos ueneti eorum rem. p.
non conseruauerunt solum sed
in dies eorum imperium ter-
ra marique auxerunt, ut per
uniuersum orbem illorum

Magnus Carolus fama uirtusque celebretur.
Impator decessit
4. Kalas februaria
anno ab in-
carnatione domini
nri ihu xpi. dccc. xj.

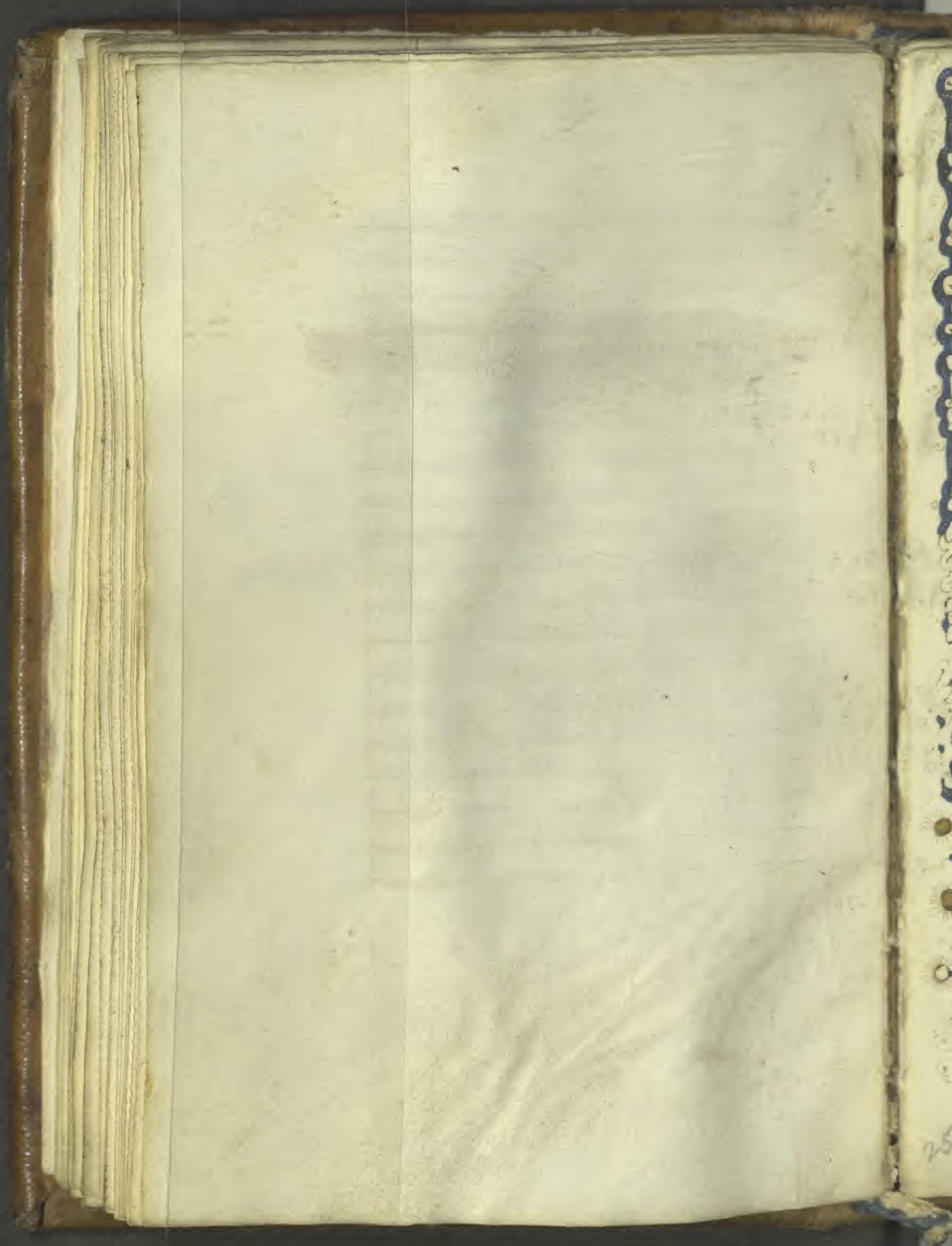
Carolus siquidem magni impe-
ratoris tempore Mauritius

dux erat Venetorum cuius
filius a Desiderio longobardorū
rege captus . opera Caroli liber
restituitur patri . Non nega-
uerim imo certus sum et an-
te Mauritiū plures fuisse ve-
netorum duces . Sed satis ma-
gna laus et gloria est unam
et eandem regende ciuitatis
formam tot iugiter annos
quod nulli unq̄ antea ciuita-
ti contigit perdurasse . Nul-
tam longevi tanq̄ diuturni
rei . p . status causas confide-
ranti mihi illa occurrit poti-
ssima iustitiam quam scribit
Aristoteles rerum publicarū
certissimum fundamentum
in ea urbe pre ceteris uig-
uisse : neq; homines sed leges

publicas

in ea imperasse. Ea sola uirtus
ad hanc diem firmam, stabilem,
perpetuam prestitit rem. p.
venetorum. Nulla enim un-
quam fuit ciuitas, nullum regnum,
nulla res. p. ubi diutius, seue-
rius, sincerius fuerit uersata.
ubi par honor tanto tempo-
re iustitie fuerit habitus et
impensus. ubi magis fuerit
legibus obtemperatum. Spera-
dum quod est si quid diu in hu-
manis rebus esse potest, hanc
rem. p. ita moratam ita insti-
tutam, factiones tantum mo-
do absint, cum eternitate esse
certaturum. //

FINIS

INCIPIT PROHEMIUM DE VI-
TA ET MORIBVS CAROLI EXC-
ELLENTISSIMI IMPERATORIS.

I tam conuersationem
et ex parte non modi-
ca res gestas dñi et nu-
tritoris mei Caroli ex-
cellentissimi et merito famo-
sissimi regis. postq̃ scribere
animus tulit. quanta potui
breuitate complexus sum ope-
ram impendens: ut de ijs q̃
ad meam notitiam puenire
potuerunt. nihil omitterem,
neq; prolixitate narrandi: no-
ua queq; fastidientium animos
offenderem. Sed tamen hoc mu-
lo modo uitari pōt: ut noua
scriptione nō offendantur qui

uetera et a uiris doctissimis con-
fecta monumenta fastidiunt. Et
quamq̃ plures esse non ambigā
qui ocio ac litteris dediti statuz
sui presentis nō arbitrent̃, ita
negligendum, ut omnia penitus
quę hunc fiunt uelut nulla me-
moriam digna silentio atq; obliuioni
tradantur. potiusq; uelint amo-
re diuturnitatis illecti: aliorum
preclara facta quibuscūq; scriptis
inserere. q̃ sui nominis famam.
posteritatis memorie nihil scri-
bendo strabere. tñ abhuiusmo-
di scriptione non existimaui tem-
perandum, qm̃ mei conscius
eram. nullum ea ueracius q̃ me
scribere posse: quibus ip̃e in-
ter sui queq; presens oculata:
ut dicunt fide cognoui: et

utrum ab alio scriberent nec ne-
scire non potui. Satiūsq; indicavi
eadem cum alijs uelut comuni-
ter litteris mandata memorię
posterorum tradere. q̄ regis excellen-
tissimi et om̄ium sua etate maxi-
mi clarissimam uitam et egregi-
os atq; moderni t̄p̄is hominibus
uix imitabiles actus pati obliuionis
tenebris aboleri. Suberat et alia
non irrationabilis ut opinor causa
quę uel sola sufficere posset ut me
ad hec scribenda compelleret. Nu-
trimentum uidelicet in me im-
pensum et p̄petua postq̄ in aula ei
conuersari cepi: cum ip̄o ac liberis
eius amicitia quę me ita sibi de-
iunxit. debitorem q; tam uiuo
q̄ mortuo constituit, ut merito in-
gratus uideri et iudicari possem,

si tot beneficiorum in me collatorum
immemor clarissima et illustris-
sima hominis optime de me me-
riti gesta silentio preterirem.
patere et quod vitam eius quasi qui
numquam uixerit sine litteris ac debi-
ta laude remanere. Cui scribende
atque explicande non meum inge-
niolum quod exile ac paruum
immo pene nullum est: sed tull-
ianam par erat desudare facu-
diam. En tibi librum preclari-
ssimi et maximi uiri memoriaz
continentem in quo preter illud
facta non est quod admireris. nisi
forte quod homo Barbarus et in
Romana elocutione parum exer-
citatus: aliquid me decenter aut
comode latine scribere posse pu-
tauerim, atque in tantam impu-

dentiam proruperim: ut illud ci-
ceronis putarem contemnendum
quod in primo tusculanarū libro
cum de latinis scriptoribus loque-
rentur ita dixisse legitur. Man-
dare quemq̃ inquit litteris co-
gitationes suas: qui eas nec dis-
ponere nec illustrare possit: nec
delectatione aliqua allicere lec-
torem hominis est intemperan-
ter abutentis et ocio et litteris.
poterat qd̃ hęc oratoris egregij
sententia me a scribendo deter-
rere: nisi animo premeditatum
hominum iudicia potius experiri:
et hęc scribendo ingenio mei pe-
riculum facere: q̃ tanti uiri me-
moriā mihi parcendo preterire
**FINIS PROHEMII VITE
MAGNI CAROLI IMPER**

VITA EXCELLENTISSIMI
IMPER MAGNI CAROLI
ENS MEROINGORVM

De qua franci reges sibi crea-
re soliti erant. usq; in Hyl-
dricum regem. qui iussu Stephani
Romani pontificis depositus ac de-
tensus atq; in monasterium detru-
sus est durasse putatur que licet
in eo finita possit uideri. tamen
iam dudum nullius uigoris erat.
nec quicq; in se clarum preter
inane regis uocabulum p̄sterebat.
Nam et opes et potentia regni pe-
nes palatii p̄fectos. qui maiores
domus dicebantur: et ad quos sum-
ma imperij pertinebat tenebat.
Nec regi aliud relinquebatur q̄
ut regio nomine tantum cōtent.
crine profuso barba sumissa solio

resideret ac spetiem dominantis effin-
geret. Legatos undecūq; uenientes
audiret eisq; abeuntibus respōsa
quę erat edoctus ut et iussus ex
sua uelut potestate redderet. cui
pręter inutile regis nomen et prę-
carium uite stipendium: quod ei
pręfectus aule prout uidebatur
exhibebat. Nihil aliud proprij po-
ssideret. q̃ unam et eam p̃ parui
redditus uillam. in qua domum.
et ex qua famulos sibi necessaria
ministrantes atq; obsequium exhi-
bentes. paucę numerositatis hēbat.
Quocumq; eundem erat. carpento
ibat. quod bobus iunctis et bubul-
co. rustico more agente trahebatur.
Sic ad palatium. sic ad publicum
populi sui conuentum qui annuatim
ob regni utilitatem celebrabatur

ire. sic domum redire solebat.

A t regni administrationē: et omnia
que uel foris agenda ac disponēda
erāt prefectus aule procurabat.

Q uo officio tunc cum hyldricus
deponeretur. Pipinus pater Caro-
li regis iam uelut hereditario fun-
gebatur. Nam pater eius Carolus
qui tyrannos p totam franciam
dominatum sibi uindicantes opp-
ressit. et Saracenos Galliam oc-
cupare tentantes: duobus magnis
prelijs, uno in Aquitania apud
Pictauum ciuitatem. altero iuxta
Marbonam apud Byrram fluui-
um ita deuicit: ut in hispa-
niam eos redire compelleret.
eundem magistratum a patre
Pipino sibi dimissum egregie
administrauit. Qui honor non

alijs a populo dari consueuerat
q̄ ijs qui et claritate generis,
et opum amplitudine ceteris
eminebant. Hunc cum Pipin
pater Caroli regis ab auo et pa-
tre sibi et Carlomanno relictū.
summa cum eo concordia diui-
sum aliquot annis uelut sub
rege memorato tenuisset.
Frater eius Carlomannus, incer-
tum quibus de causis. tñ uidet
qd' amore conuersationis con-
templatiue succensus, ope-
rosa temporalis regni admini-
stratione relictā Romam se in-
ocium contulit: ibiq; habitu
pmutato Monachus factus est
in monte Soracte apud ecclīā
beati Siluestri constructo mo-
nasterio. cum frībus secum ad

hoc uenientibus per aliquot an-
nos optata quiete p̄fruitur.
Sed cum ex Francia multi nobili-
um ob uota soluenda Romam
solemniter cōmearent: et eū
uelut dominum quōdam suū
p̄terire nollent: ocium quo
maxime delectabatur. crebra
salutatione int̄rumpentes, locū
mutare compellunt. Nam
huiusce modi frequētia cum suo
proposito officere uidisset. Re-
lictō monte in Samnium prouin-
ciam ad monasterium sancti Be-
nedicti situm in castro Cassino se-
cessit, et ibi quod reliquum erat
temporalis uite religiose con-
uersando compleuit. Pipinus
autem p̄ auctoritatem Roma-
ni pontificis ex P̄fecto palatii

rex constitutus. Cum p̄ annos
quīdecim aut eo ampliū frā-
cis solus impasset: finito Aquī-
tanico bello: quod contra Vuai-
farium ducē Aquitanie ab
eolūceptum p̄ continuos nouē
annos gerebat apud Parisius
morbo aque intercutis diem
obiit sup̄stitibus liberis Carolo
et Carlomanno ad quos succes-
sio regni diuino nutu peruene-
rat. Franci siquidem facto so-
lemniter generali conuentu
ambos sibi reges constituunt
ea conditione premissa ut to-
tum regni corpus ex equo par-
tirentur. et carolus eam par-
tem quam pater eorū Pipin⁹
tenuerat. Carlomannus pre-
erat regendi gratia susci peret.

Suscepte sunt utrinque conditiones:
et pars regni diuisi iuxta modum
sibi propositum ab utroque recepta
est. mansitque ista quamuis cum
summa difficultate concordia.

Multis ex parte Carlomanni socie-
tatem separare molientibus. a-
deo ut quidam eos etiam bello
committere sint meditati. Sed
in hoc plus suspecti quam periculi fu-
isse. ipse rerum exitus approba-
uit. Cum defuncto Carlomanno
uxor eius et filij cum quibus-
dam qui ex optimatum eius numero
primores erant. Italiam fuga
petijt: et nullis existentibus
causis. spreto mariti fratre
sub Desiderij regis Longobardorum
patrocinium se cum suis liberis
contulit. Et Carlomannus quidem

post administratum communiter
biennio regnum morbo detestit.
Carolus autem fratre defuncto
consensu omnium francorū Rex
constituit. De cuius natiuitate
atq; infantia, ut etiam pueritia.
quā neq; scriptis unq; aliquid de-
claratum est. neq; quisquam
modo superesse inuenitur. qui
horum se dicat habere notitiam
scribere ineptum iudicans ad
actus et mores ceterasq; uitę
illius partes explicandas ac de-
monstrandas, omīssis incognitis,
transire disposui, ita tñ ut pri-
mo res gestas et domi et foris.
deinde mores et studia eius. tñ
de regni administratione et
fine narrando nihil de ijs, que
cognitu uel digna uel necessaria

sunt pretermittam. Omnium
bellorum que gessit, primo Aquitani-
am a patre incoatum, sed non
dum finitum: quia cito pagi posse
uidebatur uidebatur. fratre
adhuc uiuo etiam et auxilium
ferre rogato suscepit: et licet ei
frater promisso frustralet au-
xilium, susceptam expeditionem
strenuissime executus. non prius
incepto desistere. aut semel su-
scipto labori cedere uoluit, quam hoc
quod efficere moliebatur perse-
uerantia quadam ac uigore per-
fecto fine concluderet. Nam et
Unoldum qui post Vualfarij
mortem Aquitaniam occupare,
bellumque iam pene pactum
reparare tentauerat Aquita-
niam relinquere et Vualconiam

petere coegit. quem tamen ibi
consistere non sustinens trans-
misso amne Garumna. lupo
Vualconum duci per legatos mādāt,
per fugam reddat, quod nī festi-
nato faciat. bello se eum exposu-
laturum. Sed lupo saniore usus
consilio non solum Vnoldum red-
didit: sed etiam se ipm cū prouī-
cia, cui prēerat, et potātī pmisit.
Compositis in Aquitania rebus:
eoq; bello finito regni q; socio iam
rebus humanis exempto: rogatu
et precibus Adriani Romanę ur-
bis epī exoratus bellum contra
Longobardos suscepit, quod pri-
quidem et a prē eius Stephano
papa supplicante, cum magna
difficultate susceptum est: quia
quidam e primoribus francorū

cum quibus consultare solebat,
adeo uoluntati eius renixi sunt.
ut regem se deserturos domūq;
redituros libera uoce proclamaret.
Susceptum tñ est tunc contra Astul-
fum regem et celerrime comple-
tum. Sed licet sibi et patri belli su-
scipiendi similis. ac potius eadez
causa subesse uideret. haud simi-
li tñ et labore certatum et fine
constat esse completum. Sed licet
sibi et pñi belli suscipiendi simi-
lis. ac potius eadem causa subesse
uideret. haud simili tñ et labore
certatum et fine cōstat eē cōpletū.
Pipinus siquidem Astulfum regem
paucorum dierum obsidione
apud Licinum compulit et obli-
des dare: et erecta Romanis
oppida atq; castella restituere.

atq; ut

atq; ut reddita non repeterent
sacramento fidem facere. Carolus
uō post incoatum ad se bellum nō
prius destitit: q̄ et desiderium
regem quem longa obsidione
fatigauerat in deditionem susci-
peret filium eius Adalgisum in
quem spes inclinatē uidebant.
non solum regno sed etiam Italia
excedere compelleret. Omnia Ro-
manis erepta restitueret. Hy-
nodgausum forouliani ducatus
præfectum res nouas molientez
opprimeret totamq; Italiam
sue dictioni subiugaret. Subac-
teq; filium suum Pipinū rege-
re imponeret. Italiam intranti
q̄ difficilis alpiū transitus fu-
erit. q̄ totoq; francorum labore
in uia montium iuga et emi-

nentes in celum scopuli atq; aspe-
cautes superate sint. hoc loco des-
criberetur. nisi uite illius modus
potius q̃ bellorum que gessit eue-
tus / memorie mandare presen-
ti opere animo esset propositum.
Finis tñ huius belli fuit subacta
Italia et rex Desiderius perpe-
tuo exilio deportatus: et filius
eius Adalpus Italia pulsus.
Et res a longobardorum regibus
erecte Adriano Romane ecclesie
reverti restitute. Post cuius
finem Saxonicum qd' quasi inter-
missum uidebat: repetitum ē.
quo nullum neq; prolixius / neq;
atrocius francoꝝq; populo labo-
riosius susceptum est. quia Sa-
xones sicut omēs fere Germa-
niam incolentes rationes. et

natura feroces et cultui demo-
nuz dediti. nřq; religioni con-
trarij. neq; diuina / neq; huma-
na iura uel polluerē ul' trans-
gredi inhonestum arbitrantur.
Siberant et cause que quotidie
pacem conturbare poterant.
Termini uidelicet nostri et illoz
pene et ubiq; in plano contigui.
preter pauca loca in quibus uel
silue maiores ut montium iuga
interiecta. utroruq; agros cer-
to limite determinant in qb⁹
cedes et rapine et incendia
uicissim fieri nō cessabant: qb⁹
adeo franci sunt irritati: ut nō
iam uicissitudinem redderet:
sed apertum contra eos bellum
suscipere dignum iudicarent.
Susceptum est igitur aduersus

eos bellum qd magna utriq; ani-
mositate tñ maiore Saxonum
q̃ francorum damno p̃ continuos
triginta ^{tres} annos et tres gerebat.
Poterat siquidem citius finiri si
Saxonum hoc pfidia pateretur.
Difficile dictu est quotiens sup̃a-
ti ac supplices regi se dediderūt.
imperata facturos se polliciti
sunt. Obsides qui impantur
absq; dilatione dederunt. Lega-
tos qui mitebant. susceperunt.
aliquotiens ita domiti et molli-
ti: ut etiam cultum demonum
dimittere et cristiane religio-
ni se subdere promitterent:
sed sicut ad hec facienda aliquo-
tiens prouisi sic ad eadem per-
uertenda semp̃ fuere preci-
pites ut nō sit satis extimare

uelle

ad utrum horum faciliores ueri-
us dici possent quippe cum post
incohatum cum eis bellum,
vix ullus annus exactus sit.
quo nō ab eis huiusce modi facta
sit pmutatio: sed magnanimitas
regis et ppetua tam in aduer-
sis q̃ in prosperis mentis consta-
tia: nulla eorum mutabilitate,
uel uinci poterat ut ab his que
agere ceperat defatigari. Nam
et unq̃ eos huiusce modi aliquid
perpetrantes, impune ferre
passus est. Quin aut ipse p se
ducto aut p comites suos multo
exercitu, pfidiam eius ulcisceret,
et dignam ab eis penam exigēt.
usq; dum omnibus qui resistere
solebant profligatis. et in suam
potestatem redactis: decem milia

hominum ex his qui utraque ri-
pas albis fluminis incolebant
cum uxoribus et paruulis sub-
latos transtulit huc atque illuc
per Galliam et Germaniam mul-
timoda diuisione distribuit.
Et atque conditione et ab rege pro-
posita, et ab illis suscepta: tract-
um per tot annos bellum constat
esse finitum: ut abiecto demo-
num cultu: et relictis patrijs
cerimonijs christianę fidei
atque religionis suscipere-
nt sacramenta: et francis coadu-
natis unus cum eis populus effi-
cerentur. Hoc bellum licet per
multum temporis spatium tra-
heretur: ipse non amplius
cum hoste quam bis acie conflavit
semel iuxta montem qui os-

neggi dicitur. in loco Theoth-
melli nominato: et iterum
apud Assam fluvium: et hoc
uno mense paucisq; interpo-
sitis diebus. His duobus preli-
is hostes adeo profligati ac de-
uicti sunt: ut ulterius regem
neq; prouocare: neq; uenienti
resistere. nisi aliqua loci muni-
tione defensi auderent. Pri-
us tñ eo bello tam ex nobili-
tate francorum q̃ Saxonum
et funeti summis honoribus
uiri consumpti sunt. Tandem-
q; anno trigésimotertio finitū ē.
Cum interim tot ac tanta in di-
uersis terrarum partibus bella
contra francos et extorta sint:
et solertia regis administrata:
ut merito intuentibus in dubi

um uenire possit. utrum in eo
aut laborum patientiam: aut
facilitatem potius mirari cō-
ueniat. Nam biennio ante
italicum hoc bellum sumpsit
exordium: et cum sine intermi-
ssione gereretur. Nihil tñ ex his
que erant gerenda dimissum.
aut ulla in parte ab eque opo-
certamine cessatum est. Nam
Rex om̃ium qui sua etate gētib⁹
dominabant̃ et prudentia maxi-
mus: et animi magnitudine prę-
stantissimus. nihil in his que susci-
pienda erant uel exequenda: aut
propter laborem detrectauit. aut
propter periculum exhorruit.
Vtrum unumquodq; secundum suam
qualitatem et subire et subire
et ferre doctus: nec in aduersis

cedere: nec in prosperis falso blā-
dienti fortune assentiri solebat.
Cum enim assiduo et penē continuo
cum Saxonibus bello certaretur.
Dispositis per congrua confinium
loca præsidijs. Hispaniam q̄ ma-
ximo poterat belli apparatu aggre-
ditur. saltuq; pyrenei superato omi-
busq; adierat oppidis atq; castellis
in deditiōem acceptis salvo et exercitu
incolumi reuertit̄ preter qđ in
ip̄o pyrenei iugo vualconiam per-
fidiam parump in redeundo cō-
tigit expiri. Nam cum agmine
longo ut loci et angustiarum situs
p̄mectebat, porrectus iret exercit̄.
Vualcones in summi montis uertice
positis insidijs. Est enim locus ex
opacitate silvarum quarum ibi
est maxima copia. insidijs p̄necul

oportunitus extremam impedime-
torum partem: et eos qui nouissimi
agminis incedentes subsidio: prece-
dentes tuebant. Desuper incurstantes
in subiectam uallem deiciunt. con-
sertoq; cum eis prelio usq; ad unū
omēs interficiunt. Ac direptis im-
pedimentis noctis beneficio: que iam
instabant protecti: summa cum cele-
ritate in diuersa dispargunt. Adiu-
uabat in hoc facto Vualcones et leuitas
armorum et loci in quo res gere-
batur. situs. E contra francos et ar-
morū grauitas et loci iniquitas p
omnia Vualconibus p omnia reddi-
dit impares. In quo prelio Eggihar-
dus regie mensē prepositus. Et An-
selmus comes palatii et Ruodlan-
dus britanni limitis prefectus
cum alijs compluribus interficiunt.

Orlandus et
alii complures
barones inter-
ficiuntur.

Neq; hoc factum ad presens uindi-
cari poterat quia hostis re perpe-
trata ita dispersus est: ut ne
fama quidem remaneret: ubi
nam gentium queri potuisset.

Domuit et Britones qui ad Occiden-
tem in extrema quadam parte
gallie sup litus oceani residentes:
dicto audientes non erant missa
in eos expeditione qua et obsides
dare: et que imperarentur se fac-
turos polliceri coacti sunt. Ipse
postea cum exercitu Italiam ingre-
ssus ac p Romam iter agens Capuam
Campanie urbem accessit. atq; ibi
positis castris bellum Beneuenta-
nis ni dederunt cominatus est.

+ P reuenit hoc dux gentis Aragisus
filios suos Rumoldum et Grimol-
dum cum magna pecunia obuiam

regi mictens. Rogat ut filios suos
obsides suscipiat. seq; cum gente
imperata facturum pollicetur.
Rex utilitate gentis magis q̃ animi
eius obstinatione considerata, et
oblatos sibi obsides suscepit. etq; ut
ad conspectum uenire nō cogeret.
pro magno munere concessit unq;
ex filiis qui minor erat: obsidatus
gratia retento: maiorem patri re-
misit. Legatisq; ob sacramenta fide-
litatis a Beneuentanis exigenda
atq; suscipienda cum Aragiso dimi-
ssis Romam redit. Consumptisq;
ibi in sanctorum ueneratione lo-
corum aliquot diebus in Galliam
reuertitur. Baioaricum deinde
bellum et repente ortum, et
celeri fine completum est. quod
supbia simul ac socordia Tassilionis

ducis exortauit. qui hortatu uxoris:
que filia Desiderij regis erat. ac
patris exilium p̄ maritum ulcisci
posse putabat. Iuncto foedere cum
hymis qui Baioarijs sunt ab Oriēte
contermini non solum imperata
non facere: sed bello regem prouo-
care temptabat: cuius contumacia
qua nimia uidebatur animositas
regis ferre nequiuerat. ac pro in-
copijs undiq; contractis Baioaria
petiturus ipse ad ledium amnez
cum magno uenit exercitu. Is flu-
uius Baioarios ab Alemannis diui-
dit. cuius castris collocatus in ripa
priusq̃ prouinciam intraret. ani-
mum ducis p̄ legatos statuit ex-
periri. Sed nec ille p̄tinaciter
agere ut sibi uel genti utile rat²
supplex se regi permisit obhides

qui impetrabant dedit. Inter quos
et filium suum Theodonem data
insup fide cum iuramento quod
ab illius potestate ac defectionem
nemini suadenti assentiri deberet.
Sicq; bello quod quasi maximum
futurum uidebat: celerrimus est
finis impositus. Thassilo tamen
postmodum ad regem euocatus
neq; redire pmissus neq; pro-
uincia quam tenebat ulterius
duci: sed comitibus ad repen-
dum comissa est. His motibus
ita compositis: Sclauis qui nra
consuetudine uultu proprie-
uero. i. sua locutione uelutabi
dicuntur bellum illatum est
in quo et Saxones uelut auxi-
liares inter ceteras nationes
que regis signa iusse sequebantur.

quamq̃ ficta et minus deuota o-
bedientia militabant. Causa belli
erat qd' ab odritos / qui cum frā-
cis olim federati erant assidua
incurfione laceſſebant : nec uifio-
nibus coherceri poterant. Sinus
quidem ab Occidentali Oceano
Orientem uerſus porrigitur.
Longitudinis quidem incompte : la-
titudinis uō quē nuſq̃ centum -
milia paſſuum excedat. cum in
multis locis contractior inueniat̃.
Hunc multę circunſedent nationes.
Dani ſiquidem ac ſucones / quos
Hordemannos uocamus : et Sep-
tentrionale litus : et om̃es in eo
in ſingulos tenent. At litus Au-
ſtrale ſclauī et Aſti : et alię inco-
lunt diuerſę nationes inter quos
uel precipui ſunt : quibus tunc

a rege bellum inferebatur vul-
latabi, quos ille una tñ, et quas
per se gesserat expeditione, ita
contulit ac domuit: ut ulterius
imperata facere minime renu-
endum iudicaret. Maximum om-
nium: quæ ab eo gesta sunt belloꝝ
præter Saxonicum. huic bello su-
cessit illud uidelicet qd contra
Auares siue Humos susceptum ē.
quod ille et animosius q̄ cetera
et longe maiori apparatu admini-
strauit. Vnam tñ p̄ se in Panno-
niam. Nam hanc prouinciam ea
gens tum incolebatur. expediti-
one in fecit. Cetera filio suo Pipi-
no ac præfectis prouinciarū comi-
tibus etiam atq; legatis pficiēda
comisit quod cum ab his strenui-
ssime fuisset administratum:

octauo tandem anno completus
est. Quot prelia in eo gesta: quan-
tum sanguinis effusum sit: testat
uacua omni habitatione Pannonia:
et locus in quo Gani erat ita deser-
tus: ut ne uestigium quidem in eo
humane habitationis appareat.
Tota in hoc bello Hunnorum nobili-
tas perijt tota gloria decidit. Omnis
pecunia et congesti ex longo tpe the-
sauri direpti sunt. Neq; ullum
bellum contra francos exortum.
humana pot memoria recordari
quo illi magis ditati et opibus
aucti sint. quippe cum usq; ad
id tps pene pauperes uiderentur:
tm auri et argenti in regia reptu
tot spolia pretiosa in prelijs sub-
lata: ut merito possit hoc francos
Hunnis iuste eripuisse. qd' Hunni

prius alijs iniuste gentibus eri-
puerunt. Duo tñ ex proceribus
francorum eo bello perierunt.
Erich dux foroiulianus in lybur-
nia iuxta Tharsicam maritimā
ciuitatem insidijs oppidanorum
interemptus. Et Geroldus Baica-
ris prefectus in Pannonia cum
contra Humos preliaturus aciem
strueret incertum a quo cum
duobus tñ. qui eum obequitā-
tem ac singulos hortantem comi-
tabant. interfectus est. Ceterū
incruentum pene francis hoc be-
llum: et prosperrimum exitum
habuit. tam et si diutius sui mag-
nitudine traheret. Post quod et
Saxonicum sue prolixitati conue-
nientem accepit finem. Boemani-
cum q̃ et linonicum quē postea

exorta sunt : diu durare nequue-
runt : quorum utrūq; ductu Caro-
li iunioris celeri fine completum ē.
Ultimum contra qui Dani uocantur.
primo pyraticam exercentes : de-
inde maiori classe littora Gallie
atq; Germanie uastantes : bellū
susceptum est . quorum rex Godof-
ridus adeo uana spe inflatus erat :
ut sibi totius Germanie promitte-
ret potestatem . frixiam q; atq;
Saxoniam haud aliter atq; suas pro-
uincias existimabat . iam Abodritos
uicinos suos in suam ditionem re-
degerat . iam eos sibi uetigales
fecerat . lactabat etiam se breui
Aquisgrani ubi regis comitatus
erat cum maximis copijs aduētū.
Hec dictis eius quīs uanissimis om-
nino fides : abnebat . quin poti-

us putaretur tale aliquid inco-
aturus nisi festinata fuisset
morte preuentus. Nam a pro-
prio satellite interfectus et suc-
curre: et belli alie incohati fine
acceleravit. Hec sunt bella
que rex potentissimus per annos
XLV. tot enim annis regnavit.
in diuersis terrarum partibus
summa prudentia atque facilita-
te gessit. quibus quidem rebus
francorum. quod post patrem
Pipinum magnū quidem et for-
te susceperat, ita nobiliter
ampliauit: ut pene duplum
illi adiecerit. Nam cum prius
non amplius quam ea pars Gallie
que inter Rhenum et Lygones
Oceanumque et mare Bala-
ricum iacet et pars germa-

nie: que inter Saxoniam et
Danubium Rhenumq; ac Sa-
lam fluium qui Turingos et sarabos
diuidit: posita a francis qui
orientales dicuntur incolit.
et preter hec Alemanni atq;
Baycarij ad regni francoru
potestatem pertinerent. Ipe
p bella memorata primo Aqu-
taniam atq; sualconiam, to-
tumq; Pyrheni montis iugu
et usq; ad hyberum amnem
qui apud Nauaros ortus et fer-
tilissimos Hyspanie agros secas:
sub Dertose ciuitatis moeni-
bus Balearico mari miscetur.
Deinde Italiam totam ab Au-
gusta pretoria usq; in Calabri-
am inferiorem. in qua Gre-
corum ac Beneuentanorum

constat esse confinia. decies
centum et eo amplius passuum
milibus longitudine porrigit.
Tum Saxoniam que quidem
Germanie pars non modica
est. et eius que a francis in-
colitur duplum in lato habere
putatur cum ei longitudine po-
ssit esse consimilis. Postquam et
utramque Pannoniam et appositam
in alteram Danubii ripam.
Daciam Hystriamque et Lybur-
niam atque Dalmatiam excep-
tis maritimis ciuitatibus, qu-
as ob amicitiam iunctum cum
eo foedus Constantinopoli-
tani Imperatorem habere promi-
sit. Deinde omnes Barbaras ac
feras nationes que inter Rhe-
num et insulam fluvios Oceana-

numq; ac Danubium posite
Lingua quidem pæne similes.
moribus uō atq; habitu ualde
dissimiles. Germaniam incolūt:
ita pdomuit: ut eas tributari-
as efficeret. inter quas fere præ-
cipue sunt. Vuelatabi, Sorabi,
Abodriti, Boemani. Cum his nazq;
bello confluit. ceteras quaru;
multo maior est nū̄s in dedi-
tionem suscepit. Auxit et glo-
riam regni sui quibusdam re-
gibus ac gentibus per amici-
tiam sibi conciliatis. Adeo namq;
ad Ep̄hesum Galletie atq; Asu. t. ad ephensū
nce regem sibi societate de-
iunxit: ut is eum ad eum
uel litteras ut legatos mitte-
ret: non aliter se apd' illum:
q̄ proprium suum appellari

uiberet. Scotorumq; reges sic
habuit ad suam uoluntatem
per munificentiam inclinatos:
ut eum nuq̃ aliter nisi domi-
num seq; subditos et feruos ei
pronuntiarent. Extant epistolę
ad ipm̃ misse ab eis: quibus hui-
usmodi affectus eorum erga
illum indicant. Cum Aharon
Rege Persarum qui excepta
India totum pene tenebat
Orientem: talem habuit in
amicitia concordiam: ut is
gratiam eius om̃ium qui in
toto orbe terrarum erant re-
gum ac principum amicitie
preponeret. Solumq; illum
honore ac munificentia sibi iu-
dicaret colendum: Ac proin-
de cum legati eius quos cum

donarijs ad sacratissimum dñi
ac saluatoris nr̃i sepulcrum
locumq; resurrectionis mise-
rat. ad eum uenissent et ei
dñi sui uoluntatem indicasset.
non solumque petebant fieri
pmisit: sed etiam illum sacru
et salutarem locum: ut illius
potestati ascriberet concessit.
Et reuerentibus lepatis suos ad-
iungens inter uestes et arorna-
ta: et ceteras Orientalium
terrarum opes ingentia illi
dona direxit cum ei añ pau-
cos annos eum quem tunc so-
lum habebat roganti mitteret
Elephantum. Imperatores
et Constantinopolitani Nychi-
phorus, Michael et leo ultro
amicitiam et societatem

expetentes: complures ad
eum misere legatos, cum
quibus tñ pp susceptum ad
se Imperatoris nomen: et
ob hoc quasi per hoc Impiū
eis eripere uellet ualide
susceptum a se Imperatoris
nomen: et ob hoc quasi per
hoc Impium eis eripe uellet,
ualide susceptum. foedus
firmissimum statuit: ut
nulla inter partes cuiusli-
bet scandali remaneret occa-
sio. Erat enim semp Roma-
nis et Grecis Francorum
suspecta potentia. Qui cū
tantus in ampliando regno
et subigendis exteris nati-
onibus existeret: et in ei-
modi occupationibus uersa-

retur. Opera tñ plurima
ad regni decorem et cōmo-
ditatem pertinentia: diuer-
sis in locis incoavit. quedam
etiam consumavit. Inter
que præcipua nō immerito
videri possunt. Basilica scē
dei genitricis Aquisgran.
opere mirabili constructa:
et pons apud Mogontiacuz
in regno quingentesimum pas-
sum longitudinis. Nam
tanta est ibi fluminis lati-
tudo: qui tñ uno añ q̃ dece-
deret anno incendio conflag-
rauit: nec refici potuit pp̃
festinatu illius decessum, q̃
in ea meditatione esset,
ut pro ligneo lapideum
restitueret. Incoavit et

palatia operis egregij. unum haud
longe a Mogontiaco ciuitate,
iuxta Villam, cui vocabulum
est Engilemheim, alterum
Nonio magi super Vahalem
fluvium, qui Bathanorum
insulam a parte meridiana
praeterfluit. Praecipue tamen
edes sacras ubicumque in toto regione
sua vetustate collapsas compit.
Pontificibus et patribus, ad quo-
rum curam pertinebant, ut re-
staurarentur. Impavit, adhi-
bens curam per legatos, ut im-
petrata perficerent. Mollitus est
et classem contra bellum Mor-
dismannicum, edificatis ad hoc
navibus iuxta flumina que
de Gallia et Germania sep-
tentrionale influunt Oceanum

haud
Et quia Nordismanni Gallicy
littus atq; Germanicum
assidua infestatione vastabat
per omes portus et hostia flu-
minum, qua naues recipi pos-
se uidebantur. Stationibus et
excubijs dispositis: ne qua ho-
stis exire potuisset, tali muni-
tione prohibuit. fecit idem
a parte meridiana in littore
provinciae Narbonensis ac Sep-
timannie, toto etiam Italiae
littore usq; Romam contra
Mauros nuper Pyratum ex-
ercere aggressos. Ac per hoc
nullo graui damno, uel a Ma-
uris Italia, uel Gallia atq; Ger-
mania a Nordomanis: deb
suis affecta est. preter qd Cen-
tumcellae ciuitas Etruriae per

proditionem a Mauris capta
atq; uastata est. Et in frixia
quedam Insule Germanico
littori contigue a Nordoma-
nnis depredate sunt. Tales
eum intuendo et amplian-
do simulq; ornando regno fu-
isse constat. Cuius animi do-
tes et summa in qualicūq;
et p[ro]spo et aduerso euentu con-
stantia. Ceteraq; ad interio-
rem at domesticam uitam
ptinētia iam ab hinc dicere
exordiar. Post mortem p[re]s
cum frē regnum partitus.
Tanta patientia simultates,
et inuidiā eius tulit: ut om-
nibus mirum uideretur. qd
ne ad iracundiam quidem
prouocari potuisset. Dein az

matris hortatu filiam Deside-
ry regis Longobardorum duxi-
set uxorem. Incertum qua
de causa post annum eam
repudiavit: et Hyldigardam
de gente Suanorum precipue
nobilitatis feminaz: in matri-
monium accepit. De qua tres
filios. Carolum videlicet Pipi-
num Ludouicum. totidemq;
filias Hruodthrudem, Bertaz,
et Gissam genuit. Habuit et
alias tres filias Theoderadaz
et Hylirudem et Hruodhaidez.
duas de Fastrada uxore. que
de Orientalium francorum
Germanorum v3 gente erat.
tertiam de concubina quadā
cuius nomen modo memorie
non occurrit. Defuncta fastra-

repudiavit
uxorē. filiam
desiderij. reg.
Himoz.

da Lyutgardam Alemannam
duxit. de qua nihil liberorum
tulit. Post cuius mortem tres
habuit concubinas. Gersuindam
Saxonici gn̄is: de qua ei filia
Adalyrthud nata est. et regi-
nam quę ei Drogonem et
Hugum genuit. Et Adallinde
ex qua Theodoricum procrea-
uit. Mater q̄ eius Berthra-
da in magno apud eum hono-
re conseruit. Colebat enim
eam cum summa reuerētia:
ita ut nulla unq̄ inuicem sit
exorta discordia. preter in-
diuortio filie Desiderij regis
quam suadente illa acceperat.
Dēcessitq; tandem post mor-
tem Hyldegarde: cum iam
tres nepotes suos: totidemq;

nepotes

neptes in filij domo uidisset
quam ille in eadem basilica
qua pater situs est: apud san-
ctum Dyonisiū magno cum
honore fecit human^o. Erat
ei unica soror nomine Gissa
a puellaribus annis religiose
conuersationi mancipata. quā
similiter ut matrem mag-
nam coluit pietate. quæ etiam
paucis ante obitum illius annis
in eo quo conuersa est mona-
sterio decessit: liberos suos ita
censuit instituendos. ut tam
filij q̃ filie. primo liberalibus
studijs quibus et ipse operam
dabat. erudirentur. Tum
filios cum primum ætas pati-
ebat^r more francorū sequitare.
ac uenatibus exerce^ri fecit.

Filias uō lanificio assuescere
coloq; ac fuso: ne p. ocium
torperent operam impen-
dere atq; ad omēm honesta-
tem erudiri iussit. Ex his
omībus duos tm̄ filios et unā
filiam priusq; moret. amitt.
Carolum qui maior natus erat
et Pipinum. quem regem
Italīę prefecerat. et Hru-
odrudem: quę filiarum
eius primogenita / et a Con-
stantino Gręcorum Imperato-
re desponsata erat. Quorū
Pipinus unum filium Beruar-
dum: filias autē quinque
Adalhaidem, Atulam, Gon-
dradam, Berthaydem ac
Theodoradam. superstites
reliquit. in quibus Rex pie-

tatis sue præcipuum docume-
tum ondit: cum filio defunc-
to nepotem patri succedere:
et neptes inter filias suas edu-
cari fecisset. Mortes filiorum
ac filie pro magnanimitate
qua excelebat nimis patien-
ter tulit. pietate v3 qua nõ
minus insignis erat. compul-
sus ad lacrimas. Huntiato et
sibi Adriani Romani Pontificis Hadrianam
obitu: quem in amicis præci-
puum habebat: sic fleuit. ac si
fratrem aut carissimum fili-
um amisisset. Erat enim in
amicitijs optime tempera-
tus: ut eas ac facile admitte-
ret et constantissime reti-
neret. Colebatq; sanctissime
quoscumq; hac affinitate sibi

Hadrianam
pontif. di-
lectiss. fuit

conuinxerat. filiorum ac filiarū
tantam in educando curam
habuit. ut nūq̃ domi positus:
sine ip̃is cenaret: nūq̃ iter
sine illis faceret. Adequitabāt
ei filij. filie uō pene sequebāt.
Que cum pulcherrime essent:
et ab eo plurimum diligerēt.
mirum dictu qd nullam earū
cuiq̃ aut suorū: aut exterorū
nuptui dare uoluit: sed om̃s
secum usq; ad obitum suum
in domo sua retinuit. dicens
se earum contubernio carere
non posse. Ac pp hoc licet alias
foelix: aduersus fortune mali-
gnitatem expertus est. quod
tamen ita dissimulauit: ac si
de eius nulla unq̃ alicuius
probris suspitio exorta uel

fama dispersa fuisset. Erat
ei filius nomine Pipinus ex *pipinus. fil.*
concupina editus. cuius inter
ceteros mentione facere distuli.
facie quidem pulcher: sed gi-
bbo deformis. His cum patre
bello contra hunnos suscepto in
Baioaria hyemaret. egritudi-
ne simulata cum quibusdam
et primoribus francorum: qui
eum uana regni promissione
illecebrant. aduersus patrem
coniurauit. quem post frau-
dem detectam et coniurato-
rum damnationem deton-
sum in cenobio primum reli-
giose uite iamque uolentem
uacare permisit. facta est
et alia prius contra eum in
Germania ualida coniuratio:

cuius auctores partim lumi-
nibus orbati. partim mem-
bris incolumēs: omēs tñ exi-
lio deportati sunt. neq; ullus
ex eis est interfectus: nisi
tres tñ. qui se ne comprehen-
derentur cum strictis gla-
dijs defenderent. aliquos
etiam occidissent: quia alii
cohercere nō poterant. inter-
empti sunt. Harum tamen
coniurationum fastrade Re-
gine crudelitas: causa et
origo extitisse creditur: et
id circo in ambabus contra
regem conspiratum est:
quia vxoris crudelitati con-
sentiens. a sue nature
benignitate: ac solita man-
suetudine: inmaniter exor-

bitasse uidebatur. Ceterum
per omne sue uite tempus
cum summo omium amore
atq; fauore et domi et fo-
ris conuersatus est. ut nun-
q̃ ei ut minima iniuste se-
ueritatis nota a quoq̃ fuisset
obiecta. Amabat peregrinos:
et in eis suscipiendis magna
habebat curam: adeo ut eos
multitudo non solum palatio
uerum etiam regno non
inmerito uideretur onerosa.
Ipsa autem pre magnitudi-
ne animi huiusce modi pon-
dere minime grauabatur.
Cum etiam ingentia comoda.
Laude liberalitatis et bone
fame mercede compensaret.
Religionem quam ab infantia

liberalitate
sequitur diuit

fuerat imbutus. sanctissime
et cum summa pietate coluit.
Propter hoc plurimę pulchri-
tudinis Basilicam Aquisgran-
extruxit, auroq; et argento
et luminaribus atq; ex ere
solido cancellis et ianuis ad-
ornauit. Ad cuius strumenta,
cum columnas, marmoraq;
aliunde hēre nō posset. Roma
atq; Rauenna deuehenda
curauit. Ecclesiam mane
et uespere item nocturnis
horis, et sacrificii tpe. quod
eum ualitudo permiserat.
impigre frequentabat, cu-
rabatq; magnopē, ut omnia
que in ea gererantur; cum
maxima ficerent honestate;
edituos creberrime cōmonens.

ne quid indecens aut infor-
didum: aut inferri aut in ea
remanere promitterent:
sacrorum uasorum ex auro et
armento: uestimentorumq; sa-
cerdotalium tantam in eo co-
piam procurauit: ut in sacri-
ficijs celebrandis ne uanito-
ribus quidem que ultimi ecc-
lesiastici ordinis sunt: priuato
habitu ministrare necesse fu-
isset. Legendi atq; psallendi
disciplinam diligentissime
emendauit. Erat enim ueri-
usq; admodum eruditus:
quamq; ipse nec publice lege-
ret: nec nisi summissimi et
in comune cantaret. Octigen-
tas et octuaginta sex suis pro ecclesijs
prijs sumptibus cum supplecti-

886. etatis

libus et alijs ornamentis ad
laudem dei, beatęq; virginis
dedicauit. Tria milia et septi-
gentas in toto orbe restaurauit.
Circā pauperes sustentandos
et gratuita liberalitate quā
Gręci elemosinam uocant
deuotissimus: ut qui non
in patria solum et in suo regē
id facere curauerit: uerū
trāsmaria in Syriam Egyptū
atq; Africam. Hierosolimis.
Alexandrię atq; Carthaginē
in paupertate ubi Christianos uiuere com-
pererat. pœnurię illorum
compatiens: pecuniam mi-
stere solebat. ob hoc maxime
transmarinorum amicitias
regum expetens: ut christia-
nis sub eorum dominatu

de gentibus: refrigerium
aliquod ac releuatio pueniret.
Redimebat omēs captiuos et
detemptos in manibus bar-
barorum; Colebat præce- et suis pecu-
teris sacris et uenerabilibus nys eos libe-
locis apud Romam ecclesi- rabat
am beati petri apostoli. in
cuius donaria magna uis pe-
cunie tam in auro q̃ in ar-
gento; nec non et gemmis
ab illo congesta est. multa
et innumera pontificibus
munera missa. neq; ille
toto regni sui tpe quicq; du-
xit antiquius q̃ ut urbs
Roma sua opera suoq; labo-
re uetere polleteret aucto-
ritate. et ecclesia sc̃i
Petri per illum non soluz

sed etiaꝫ tuta ac defenſa ſuis opibus p-
re omnibus eccleſiis eſſet
ornata atq; ditata. quam
cum tanti penderet. tamē
intra xlvj. annorum quib⁹
regnavit. ſpatium quater
tū illuc uotorum ſoluendo
rum ac ſuplicandi caſa pro-
fectus eſt. Vltimi aduen-
tus ſui non ſolum hec fu-
ere cauſe: uerum etiam
qd' Romani leonem ponti-
multis affectum iniurijs
erutis ſcilicet oculis ling-
uaq; . amputata fidem
regis implorare compu-
lerunt. Idcirco Romam
ueniens propter reparā-
dum qui nimis conturba-
tus erat eccleſie ſtatum

ibi totum hyemis tempus
extraxit. Quo tpe Impera-
toris et Augusti nomen
accepit. qd primo in tantu
aduersatus est: ut affirma-
ret se eo die quamuis pre-
cipua festiuitas esset. ecc-
lesiam non intraturum
si pontificis consilium pre-
scire potuisset. Inuidiam
tamen suscepti nominis Ro-
manis Imperatoribus super
hoc indignantibus: magna
tulit patientia. Vicitq; eorū
contumaciam magnanimita-
te. qua eis procul dubio lon-
ge prestantior erat. micten-
do ad eos crebras legationes:
et in epistolis fratres eos
apellando. Post susceptum

patientia
p[er]stans.

Imperiale nomen cum adu-
erteret. multa legibus ppli
sui deesse. Nam Franci du-
as hēnt leges in plurimis
locis ualde diuersas. cogita-
uit q̄ deerant addere. et
discrepantia unire. praua
q̄ et perperam prolata cor-
rigere. Sed de his nihil
aliud ab eo factum est. nisi
qđ pauca capitula et imp-
fecta legibus addidit. om̄i-
um tñ Nationum que s̄b
eius dominatu erant; iura
que scripta non erant de-
scribere fecit. et litteris
mandari fecit. Item barba-
ra et antiquissima carmina.
quibus ueterum regum
actus ac bella canebantur;

scripsit. memorieq; mādauit.
| nceauit et grammaticam
pattrj sermonis mensibus
etiam iuxta propriam lin-
guam uocabula imposuit.
cum ante id temporis apd
francos. partim latinis par-
tim Barbaris nominibus
pronūtiarētur. Item ven-
tos duodecim proprijs ape-
llationibus insigniuit cum
prius non amplius q̃ uix qua-
tuor uentorum uocabula pos-
sent inueniri. Et de men-
sibus quidem Ianuariū
Nuntirmanoth. Februariū
Normugmanoth. Martiū
Lymimmanoth. Aprilem
Ostirmanoth. Maiū
Hyuimēmanoth. Iunium

Brachinanoth. Iulium
 Heuuiannothe. Augustum
 Anormanoth. Septembrem
 Huuthmanothe. Octubrem
 Huuindumemanoth. Nouembrem
 Herbystimanoth. Decembrem
 Heylagmanothe. appellauit.
 Ventis uero hoc in nomina imposuit: ut
 Subsolanum uocaret. Ostrodoni.
 Eurum. Orthsumdroni.
 Euroastrum. Sondostroni.
 Austrum. Sondostroni.
 Austroafricum. Suniduuestroni.
 Africum. Vuestsumdroni.
 Zephyrum. Vuestroni.
 Charum. Vuestordoni.
 Cyrcum. Nodduuestroni.
 Vulturum. Ostnorderoni.
 Extremo uite tempore cum
 iam morbo et senectute premeretur.

Septentrionem
 Nordroni.
 Aquilonem
 Nordeostroni

E

Euocatum

E uocatum à se Ludouicum fili-
um Aquitanie regem . qui
solus filiorum Hyldegarde su-
pererat . Congregatis sole mni-
ter de toto regno francorū
primoribus : cunctorum consi-
lio consortem sibi totius regni
et imperialis nominis herē-
dem constituit . Impositoq; ca-
piti eius Dyademate . Impe-
ratorē Augustū iussit appellari .
Susceptum est hoc eius consiliū
ab omībus qui aderāt magno
cum fauore . Nam diuinitus ei
propter regni utilitatem uide-
batur inspiratum . Auxitq;
maiestatem eius hoc factū:
et exteris nationibus non
minimum terroris incussit .
Dimisso deinde in Aquitaniā

occidit ^{lus} Car.
Fraco^{us} Rex

filio: ipse more solito quousse-
nectute confectus non lo-
ge a regia Aquensi uenatus
proficiscatur. Exactoque in hu-
iusce modi negocio, quod re-
liquum erat Autumni, cir-
ca k las Nouembris Aquis-
gram reuertitur. Cumque
ibi hyemaret mense Ianua-
rio, febre ualida correptus
decubuit, qui statim ut so-
lebat in febribus cibi sibi
abstinentiam indixit. Arbi-
tratus hac continentia mor-
bum posse depelli uel certe
mitigari. Sed accedente ad
febrem lateris dolore que
Greci Pleuresim dicunt illaque
adhuc medias retinente
neque corpus aliter quam rarissi-

mo potu sustentante. vij.
postq̃ detubuit die. sacra
cōmunionē pcepta. decessit.
anno etatis sue .Lxxij. et
ex quo regnare ceperat
xlvij. Quinto k̃las. february.
hora diei tertia. Corpus mo-
re solemni lotum et curatū.
et maximo totius populi lu-
ctu. ecclie illatum atq; hu-
matum est. Dubitatum
est primo ubi reponi debe-
ret. eo qd̃ ip̃e uiuus de
hoc nihil p̃cepisset. Tandē
omnium animis sedit
nusq̃ eum honestius tum-
ulati posse q̃ in ea basilica.
quam ip̃e propter amorē
dei dñi nostri yhu xpi. et
honorem sancte et eterne

in eadem
uico

epitaphio
Caroli Mag.
i Aquis gn.

uirginis genitricis eius prop-
rio sumptu cōstruxit. In hac
sepultus est eadem die qua
defunctus est. Artus supra
tumulum deauratus cum
imagine et titulo exstructus ē.

Titulus hoc modo descriptus est.

Sub hoc conditorio situm est
corpus Caroli magni atq; Or-
thodaxi Imperatoris: qui
regnū francorum ampliavit:
et per annos XLVY. feliciter
rexit. Decessit septuagena-
rius quinto k las february.

A propinquantis finis complu-
ra fuerē prodigia. ita ut non
solum alij: sed etiam ipse hoc
minitari sentiret. Per tres
continuo uiteq; termino
proximos annos: et solis et

lung creberrima defectio:
et in sole macula quaedam
aeris coloris .viij. dierum spa-
tio uisa. Porticus quam inter
basilicam et regiam operosa
mole construxerat. die ascen-
sionis domini subita ruina
usq; ad fundamenta collapsa ē.
Item Pons Rheni apud Magon-
ciacum quem ipm p. x. annos
ingenti labore et opere mi-
rabili de ligno ita construxit.
ut permittet durare posse
videretur. ita tribus horis
fortuito incendio cōflauit.
ut preter qd' aqua tepēbat
ne una quidem hastula ex
eo remaneret. ipē q; cum
ultimam in Saxoniam ex-
peditionem cōtra Godfredū

Regem Danorum ageret. qua-
dam die cum ante exortum solis
castris egressus iter agere
coepisset. uidit repente del-
apsam celitus cum ingenti
lumine faciem a dextra in
sinistram per serenum aera
transcurrere. Cunctis itaq;
hoc signum quid portenderet
admirantibus, subito equus
quem infedebat: capite deor-
summerso decidit. eumq; ta;
grauiter ad terram elixit:
ut fibula sagi rupta balteoq;
gladij dissipato, a festinantibus
qui aderant ministris exar-
matus et sine amiculo letuaret.
I aculum etiam qd tunc forte
tenebat manu ita elapsum
est ut uiginti eo ut eo ampli

pedum spatio longe iaceret.
Accessit ad hoc creber Aquensis
palatii tremor et in domibus
in quibus conuersabatur assiduus
Laquearum crepitus.
tacta etiam de celo in qua
postea sepultus est basilicam
in margine coronae. quae inter
superiores et inferiores
arcus interiorum edis partem
ambiebat Epygramma
synopi descriptum
continens quis auctor esset
eiusdem templi cuius in
extremo uersu legebatur
Carolus princeps. Smalumque
aureum quod testis culmen erat
ornatum ictu fulminis dissipatum
et supra domum pontificis quae basilica conti-

cua erat proiectum est: et
erat in eadem basilica. Nota-
tum est a quibusdam eodem
quo decessit anno. paucis an-
te mortem mensibus: eas q-
uas princeps exprimebat litta-
ras ita esse deletas: ut poe-
nitus nō apparerēt: sed supi-
ora omnia. sic aut dissimula-
uit. aut spreuit. ac si nihil
horum ad res suas quomodo-
libet, pertineret. Testamēta
facere instituit. quibus fili-
as et ex concubinis liberās.
ex aliqua parte sibi heredes fa-
ceret: sed tarde incoata per-
fici non poterant. Diuisiones
tamen thesaurorum et pe-
cunie ac uestium. aliq; su-
pellectilis coram amicis et

ministris suis armis tribus ante
te q̄ decederet fecit conte-
status eos: ut post obitum
suum a se facta distributio
per illorum suffragium ra-
ta permaneret. quidq; ex ijs
quę diuilerat. fieri uellet
breuiario comprehendit:
cuius ratio ac textus talis ē.

I N NOMINE domini dei
omnipotentis patris et filij
et spiritus sancti. Descrip-
tio atq; diuilio. quę facta
est a gloriosissimo atq; pijsimo
dño carolo Imperatore Au-
gusto anno ab incarnatione
domini nostri yhu xpi. dccc. xi.
anno uero regis eius in fran-
xlvij. et in Italia. xxxvj.
Imperij autem xxi. in dicti-

one quarta. quam pia et pru-
denti consideratione facere
decreuit: et dñō abnuente
perfecit de Thesauris suis
suis atq; pecunia: que in illa
die in camera eius inuenta
est: in qua illud precipue
precauere uoluit: ut non
solum elemosinarum largi-
tio que solemniter apud Chri-
stianos de possessionibus eorū
agitur. pro se q; de sua pecu-
nia ordine atq; ratione per-
ficeretur: sed etiam ut hē-
des sui omī ambiguitate
remota, quod ad se perti-
nere deberet: liquido co-
gnosceret et sine lite atq;
contentione: sua inter se
competenti partitione

diuidere potuissent. Hac
igitur intentione atq; pro-
posito omnem sbam: atq; su-
pelledilem suam que in
auro et in argento, gemmis-
q; et ornata regio: in illa
ut dictum est dte in came-
ra eius poterat inueniri.
Primo quidem diuisione
trita partitus est. deinde
easdem partes subdividen-
do de duabus partibus uigin-
ti et unam partes fecit.
Et duarum quidem partiu
in uiginti unam partem
facta diuisio tali ratione
consistit: ut quia in regno
illius metropolitane ciuita-
tes .xxj. esse noscuntur: una-
queq; illarum partium ad

unamquāq; metropolim p
manus heredum et amico-
rum suorum : elemosine
nomini pueniat : et archieps
qui tunc ecclesie illius rector
extiterit : partemque ad
suam ecclesiam data est, suscipi-
ens : cum suis suffraganeis
partiatur : eo scilicet modo :
ut pars tertia sue sit ecclesie.
Duę uero partes inter suffraga-
neos diuidantur. Harum
diuisionum que ex duabus
primis partibus factę sunt,
et iuxta metropoleorum
ciuitatum numerum uiginti
et una esse noscuntur. Una
queq; ab altera sequestrata
se motim in suo reposito-
rio cum superscriptione ciuita-

tis adquam perferenda est.
recondita iacet. Nomina me-
tropoleorum ad quas eadem
elemosina siue largitio facien-
da est. hec sunt. Roma. Ra-
uerma. Mediolanum. Forum-
iulij. Gravis. Colonia. Magon-
tiacum. Iuvuanum que et Salz-
pure. Treueri. Senones. Be-
soncium. Lugdunum. Rotho-
magum. Remi. Athales. Vien-
na. Daranthalla. Ebodronum.
Burdigala. Thurones. Byturiges.
Vnius ante partis. quam integrā
reseruari uoluit. talis est ra-
tio: ut illis duabus in supra-
dictas diuisiones distributis.
et sub sigillo reconditis. Hec
tertia in usu quotidiano uerba-
retur. uelluti res quam nulla

uoti obligatione a dominio po-
ssidentis alienatam esse constaret.
Et hoc tam diu quoad usque ut
ille mansisset in corpore, ut
usum eius sibi necessarium
iudicaret. Post obitum uero
suum: aut uoluntarium secu-
larium rerum carentiam:
eadem pars. quatuor diuisio-
nibus secaretur: et una qui-
dem earum supradictis ui-
ginti una partibus adderet.
Altera a filiis ac filiabus suis.
filiisque ac filiabus filiorum
suorum assumpta iuxta et
rationabili inter eos partiti-
one diuideretur. Tertia uero
consueto christianis more
in usum pauperum fuisset
erogata. Quarta simili modo

nomine elemosine in ser-
uorum et ancillarum usib⁹
palatii famulantium suste-
tationem distributa ueniret.
Ad hanc tertiam totius sum-
me portionem, que simili-
ter in ceteris ex auro et
argento constat adiungi uo-
luit. Omnia ex ere et ferro,
alijsq; metallis uasa, atq; u-
tensilia cum armis et uestib⁹,
alijsq; aut pretioso, aut
uili ad uarios usus facto su-
pellectili: ut sunt cortine,
stragula, tapitia, . similiter
coria, sagmata: et quicquid
in camera ac uestiario eius
eo die fuisset inuentum:
ut ex hoc maiores illius
partis diuisiones fierent.

et erogatio elemosine ad
plures peruenire potuisset.
Cappellam idest ecclesiasti-
cum ministerium tam id
qd' ipse fecit atq; congrega-
uit, q' qd' ad eum ex pater-
na hereditate peruenit:
ut integrum esset neq; ulla
diuisione scinderetur. ordi-
nauit. Siqua autem inue-
nirentur. aut uasa. aut libri.
aut alia ornamenta. que
liquido constaret eidem
cappelle ab eo collata non fuisse.

Hec qui habere uellet dato iu-
ste estimationis pretio eme-
ret et haberet. Similiter
et de libris quorum mag-
nam in bibliotheca congregauit.

Statuuit ut ab ijs qui eos habere

copiam

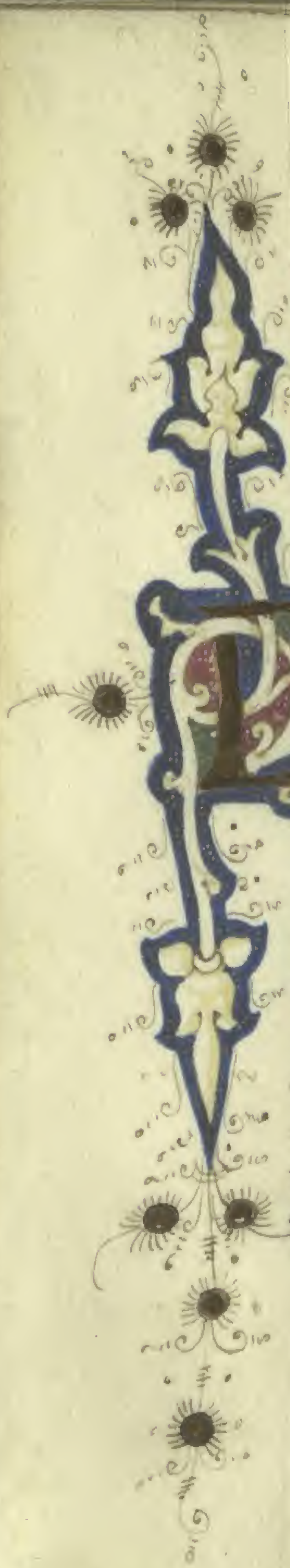
uellent

uellent iusto pretio essent
redempti. pretiumq; in pa-
uperes erogatum. Inter ce-
teros thesauros atq; pecuni-
am tres mensas argenteas
et auream unam precipue
magnitudinis et ponderis
esse constat. de quibus statu-
it atq; decreuit: ut una ex
ijs que forma quadrangula
descriptionem urbis Consta-
tinopolitane continet: inter
cetera donaria. que ad hoc
deputata sunt. Romam ad
basilicam beati Petri apostoli
deferatur. Et altera que
forma rotunda Romane
urbis effigie figurata est.
Episcopo Rauennatis eccle-
sie conferatur. Tertia que

ceteris et operis pondere
et pulchritudine grauitatis
multum excellit: que ex
tribus orbibus cōnexa: totius
mundi descriptionem subtili
et minuta figuratione
complectitur. Et auream
illam que quarta dicta est.
intertis illius. et inter he-
redes suos. atq; in elemosi-
nam diuidentis partis argu-
mento esse constituit. Hanc
constitutionem atq; ordina-
tionem coram epis. abbatibus.
comitibusq; qui tunc pre-
sentes esse potuerunt.
quorumq; hic nomina de-
scripta fuerunt. fecit atq;
constituit. Hec omnia fili-
us eius ludouicus. qui et

diuina iussione successit :
inspecto eodem breuario:
q̃ celerrime poterat : post
obitum eius. summa deu-
tione im-
plere
cura
uit

VITA MAGNI CAROLI
IMPERATORIS EXCELL-
ENTISSIMI FOELICITER
EXPLI
CIT

Confessio composita a beato
ac deuotissimo Albuino pro
serenissimo Imperatore
Carolo magno quam quo-
tidie deuotissime dicere
solebat et cum magna reue-
rentia.

Deus inextimabilis
misericordie. Deus in-
mensę pietatis. Deus
conditor et reparator hu-
mani generis, qui confiten-
tium tibi corda purificas, et
accusantes se ante conspe-
ctum diuine clementię tue
ab omni uinculo iniquitatis
absoluis. virtutem tuam
totis gemitibus exoro: ut
secundum multitudinem

miserationum tuarum de
omnibus peccatis meis, de
quibus accusat mea consciē-
tia. Puram mihi coram te
concedas agere confessionē.
Veramq; ex his omnibus et
condignam mihi tribuas pe-
nitentiam. Quęcumq;
peccaui in cogitationibus pe-
ximis. in meditationibus
prauis. in consensu malo. ī
consilio iniquo. in concupi-
scentia atq; delectatione
immunde. in uerbis ociosis.
in factis malitiosis. in uisu.
auditu. gustu. odoratu et
tactu. Tu enim benignissime
ac misericors deus ad ope-
randum mihi anime mee
salutem membra singula

humanis usibus apta dedi-
sti. Sed ego peccator miserrimus
omnium te eterne
deus salutis auctorem
contempsi. in eo qd' inimico
incendia eterna preparati
et suadenti mihi consensi.
immente misericors mise-
rere mei: quia lapsus sum
in peccatis. corruui in delictis.
cecididi in tantis et talibus
criminibus et sceleribus
facinoribusq; in membris
singulis nature modum
excessi. et impijs ac pravis
et peruersis laboribus ob-
noxium me feci. pedes mei
ad currendum in malum.
sequendo libidinem supra
modum ueloces fuerunt.

et in obediētia mandatorū tuo-
rum imbecillitas. Cura mea ad
me sustinēdum, in malum
fortia in bonum uero infir-
ma. Genua mea ad fornica-
tionem potiusq̃ ad orationē
libenter flexi. In femoribus
et ingentalib⁹ meis supra
modum in omībus me in mū-
ditij⁹ contaminare nō metui:
et reum me omni hora pēgi.
Venter meus et uiscera mea
omnia crapula sunt iugi-
ter et ebrietate distenta
et non ieiuna. In renibus
meis et lumbis illusionē
diabolica ac flamma libidi-
nis turpissimo ardeo desi-
derio. latera mea luxuriā
malitię non formidauerūt.

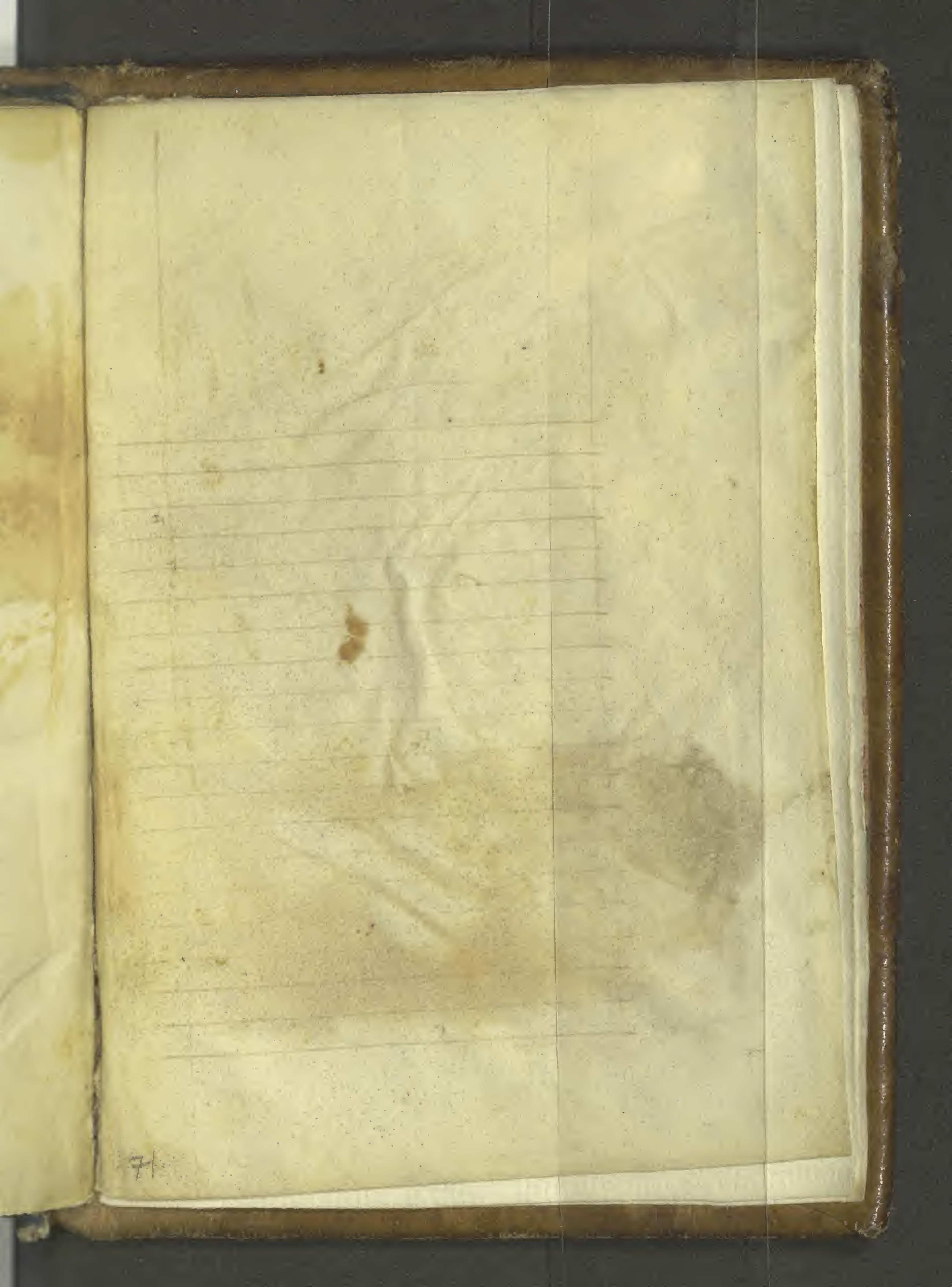
neq; formidare et retrare.
Dorsum meum iniquitatem suam robo-
raui opus meum iniquitatem suam cer-
uicis in carnali erexi superbia.
Humera mea ad portanda neq-
tiae onera subdidi: et brachia
illecebrosus iugiter amplexi-
bus prebui. Manus meae san-
guine plene sunt. omnibusq;
sunt sordibus pollute, prom-
ptae ad omne opus prauum.
pigrae ad aliquod operandum
bonum. Os meum pollutum
est nefario osculo et iniqua
concupiscentia est maculatum.
Verbisq; luxuriosis ac fabulis
ociosis superhabundanter me
et mendacio nimis coinqui-
naui. Gulae semper et ecri-
tati deditum, carnalibus

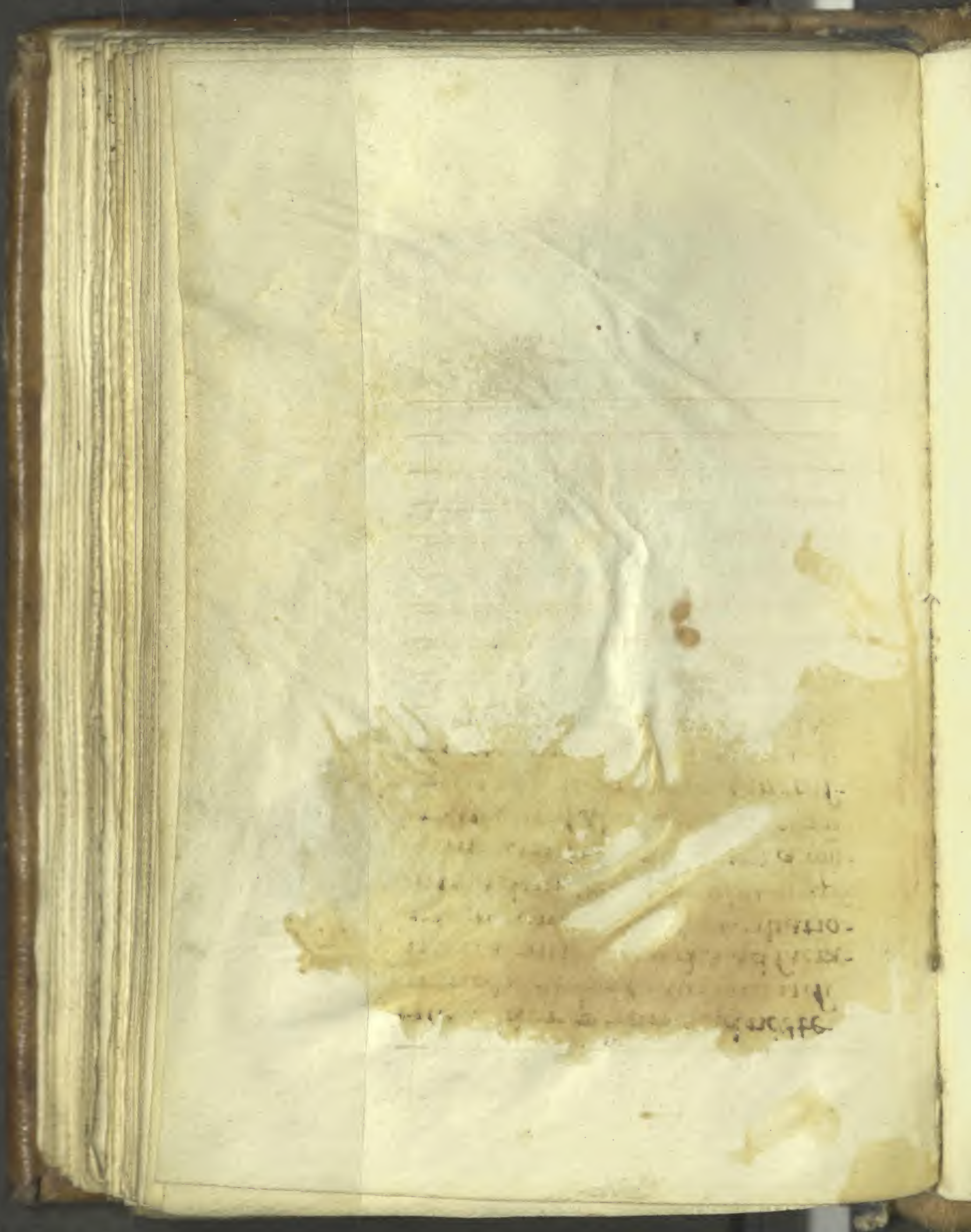
desiderium meum: sed
et lingua mea protu-
lit: et guttur
meum semper insatiabili ardet
ingluuiis. Aures meae dolose
sunt obtuse loquelis, prompte
ad omne malum. Surde ad
omne bonum. In naribus na-
que sepius iniquis odoribus
delectatus sum: etiam putre-
dinem delictorum meorum
minime horui. Quid igit dicam
de oculis que in omnibus meis fece-
runt obnoxium. Omnemque sen-
sum cordis mei auerterunt quibus
in omni libidine consensi. qui
et me quis raro in sanctuario
tuo domine te adorantem in-
tutu peruerterunt, in quo
omnemque motum corporis mei

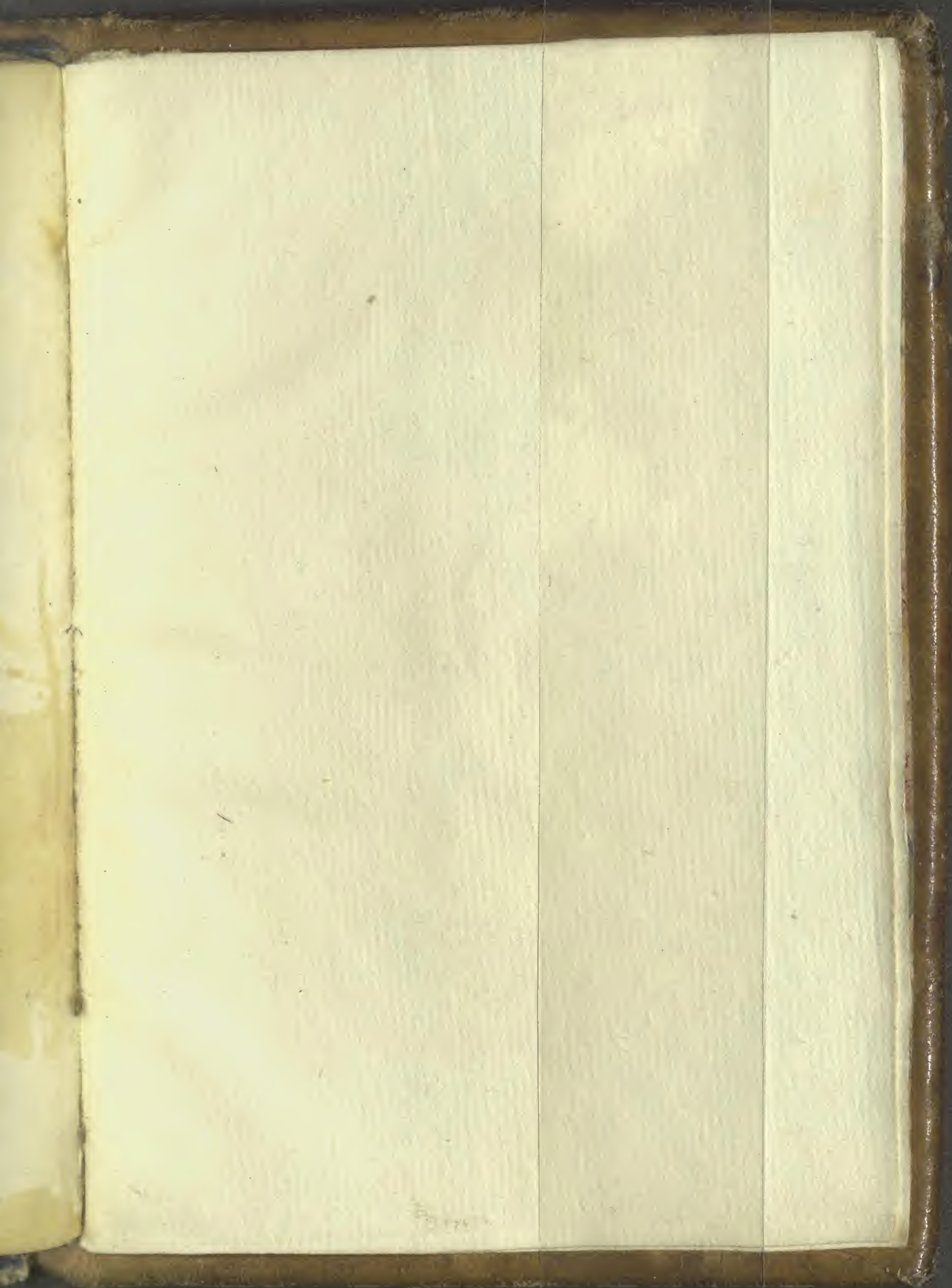
ad innumera peccata sunt
desideria. caput illud meum
omnibus super cunctis mem-
bris rationibus ad te meum
creatore meum nunquam
incuruai. sed etiam ceteris
membris in omni malitia con-
sentaneum. et meum
plenum dolo et malitia nunquam
purgavi penitentia. semperque
diabolica pollui illuxione.
Nunquam ueram habui confessionem.
Non enim hec narrans tuam
digne in me blasfemo creaturam.
Sed meam ad te piissime deus
expolco medicinam. quod etiam
in omnibus membris meis me-
reum intelligo super mensuram.
Quia ut ultra celi atque arena
maris mea ita innumerabilia

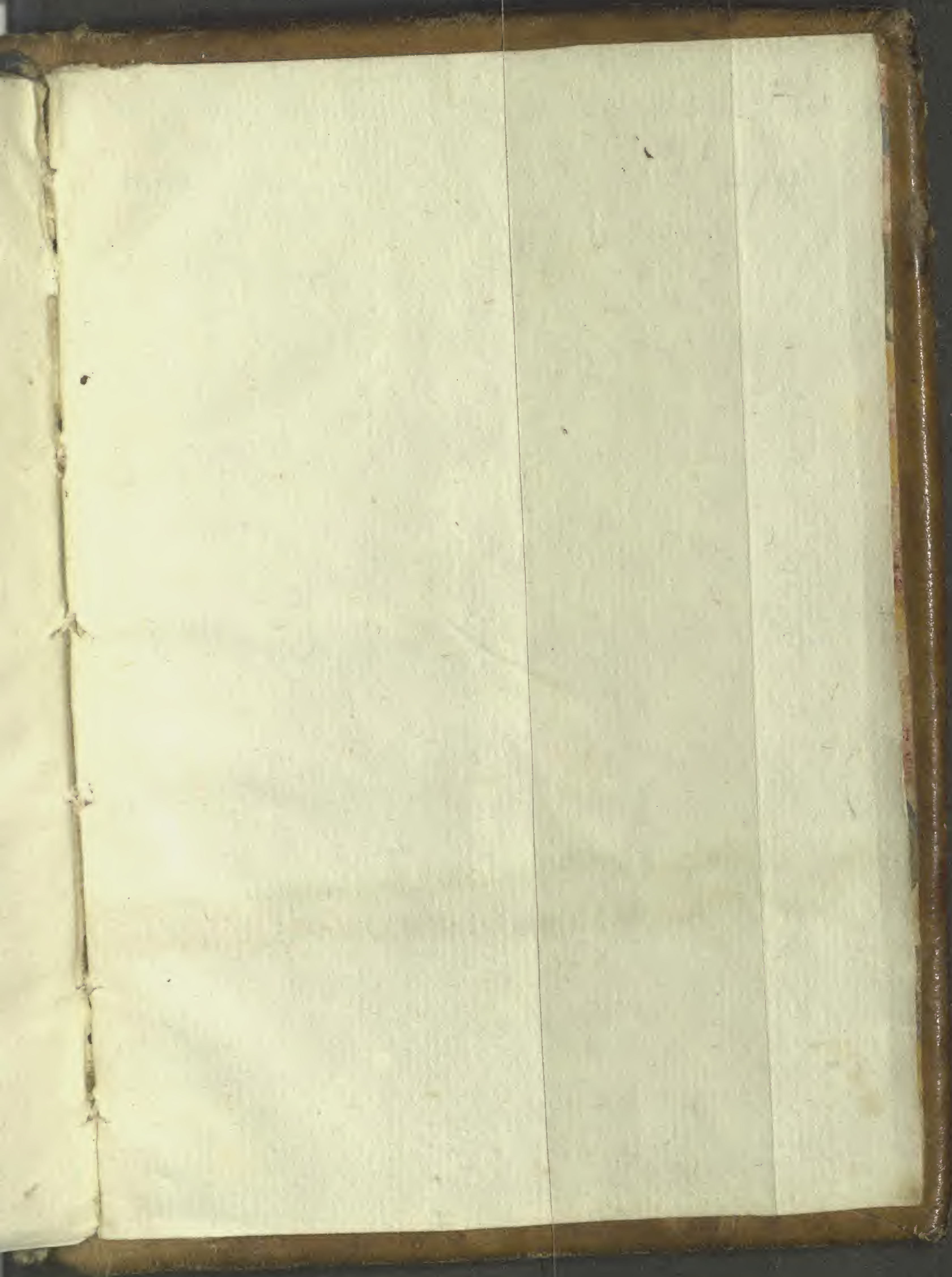
agnosco delicta. Insuper etiam
ira / tristitia / acedia / desolan-
tia atq; / fides / spes qd'
septem principalibus uitijs
obnoxium me esse profiteor.
Sed tu dñe occultorum cognitor
qui dixisti. Penitentiam te
malle perire / unum q' morte.
Tibi omnia cordis mei reuelo ar-
chana. Respicere in me et mi-
serere mei fontem qd' lacri-
marum et remissionem omni-
um peccatorum meorum
ac intima cordis confessione
tribue poscenti. Renoua in
me piissime pater quicquid
actione qd' uerbo qd' ip'a de-
niq; cogitatione diabolica fra-
ude uiciatum est: et ad salutem
corporis ecclesie.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

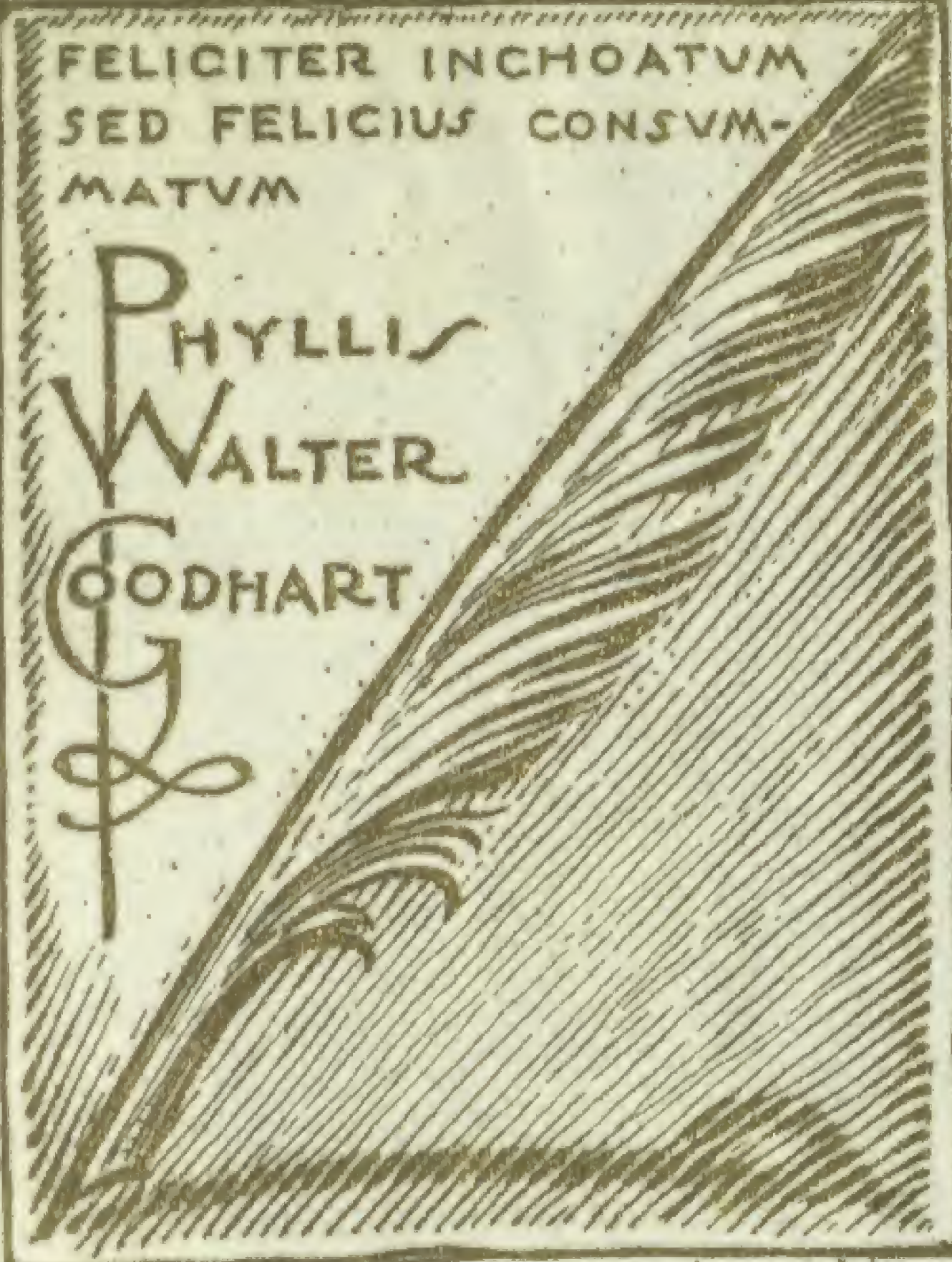

FELICITER INCHOATUM
SED FELICIUS CONSUM-
MATUM

PHYLLIS
WALTER
GOODHART
G

POG
ORAT
VITA C
COD.

